

WESTERN ROMAN
LASO

cijena 150d broj 675

KOLJAČ S MISSOURIJA

Gordon F. Uvalde

KOLJAČ S MISSOURIJA

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač: SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovnog odbora **Vjekoslav Koprivnjak**)
— RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. — OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (v. d. direktora **Božidar Radman**).

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR »Vjesnik«, n. sol. o. — OOUR Novinska rotacija n. sub. o., OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije »Romani i stripovi«: **dr Ivan Krtalić**

Uređivački kolegij: **Ivica Bartolić** (graf. ur.), **Berislav Grabušnik** (graf. ur.), **Marija Jurela** (biblioteke »Super strip« i »Trag«), **Pavle Lugarić** (zamjenik gl. i odg. ur.), **Milivoj Pašiček**, **Ana Župan** (ljubavni roman).

Redakcija: **Sonja Dunduš** (daktilograf), **Ana Hrastović** (novinar), **Zdenka Jočić-Beck** (redaktor), **Pero Kvesić** (novinar), **Igor Mandić** (novinar), **Branka Ožegić** (teh. sur.), **Hrvoje Prčić** (novinar).

Tajništvo: **Sanja Popović** (tajnik), **Biserka Pupavac** (pomoćnik gl. urednika za ekonomske poslove).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

GORDON F. UVALDE : KOLJAČ S MISSOURIJA
Naslov originala: DER SCHLACHTER VON MISSOURI
Recenzija: Neda Omčikus
Copyright: Quelle Verlag
Prijevod: Julije Knežević

LASO 675 izlazi 19. 9. 1986.

I

Rick Valse je jahao daleko ispred svoga stada. Poslije pet dugih godina ponovo će ugledati svoje zavičajne livade, koje su u njemu pobuđivale silno čeznuće. Duga dolina povijala se prema visokom grebenu. Rick je znao da se iza njega nalazi Sunčani ranč.

Desna je padina bila obrasla grmljem. S njega su se već dva puta podigla jata ptica. Ponovilo se to i treći put. Rick spoji usne u usku crtu, pomislivši da je to možda slučajnost. No zapravo nije u to vjerovao.

Pa ipak, tko bi se ondje krio u zasjedi? No možda unatoč svemu ima momaka kojima se Rickov povratak zaručnici i ranču ne sviđa.

Da se vratio stadu ili krenuo lukom oko sumnjivog mjesta, mogao je izbjeći zasjedu. No to se protivilo njegovoj smionosti. Osim toga, neobično ga je zanimalo tko mu se na taj način pokušava približiti i zašto.

Jahao je dalje ne odajući svoj oprez. Proračunao je da se može približiti opasnom pojasu grmlja na stotinjak metara. Ako se u zasjedi doista nalazi strijelac, sigurno neće propustiti zgodu da Ricka hicem s neznatne udaljenosti izbaci iz sedla.

Na odgovarajućoj udaljenosti Rick Valse podbode konja i naglo skrene ulijevo.

Odmah uslijede dva hica. Ricku slijeva i zdesna prozviždi olovo.

On izvuče revolver i u oštrom cikcaku pojaše prema dva oblaka barutnog dima što su se pojavila pokraj jedne stijene i jednog grma. Praskanje njegovog kolta pomiješa se s pucnjevima pušaka. Kad bi trgnuo konja na bilo koju stranu, prasnuo bi i njegov kolt. Puške su odgovarale paljbom.

Valse zapazi cijevi pušaka i iza njih obrise šešira i ramena. Kad je konja u trku opet trgnuo u stranu, svega toga nestane. Istodobno zapazi dvije prilike na konjima kako nestaju iza zavoja klanca, ovijene uzvitlanom prašinom.

Zastane i začuje ono što je očekivao: topot kopita. Vjerojatnost da napadači izbace Valsea iz sedla povećavla bi se svakim metrom za koji bi im se on približio. No momci su očito izgubili živce. Zbog toga Valse potjera konja niz klanac. Uvjerio je sam sebe da mu ona dva nitkova neće i drugi put dopustiti da im se previše približi.

Rick je vidio samo prašinu

što su je uzvitlali napadači. Kad je stigao na zaravan, više nije vidio ni prašinu. Nekom divljom stazom skrenuli su u šumu. Rick zauzda konja. Sad više nije čuo ni topot konja. Gnjevno zagunda. Kukavice su, ali prepredene kukavice. U šumi više neće uzvitlati prašinu i zbog toga ih neće moći slijediti. Budu li se kretali oprezno, neće ostaviti nikakav trag ili će barem bježati brže nego što će ih Valse moći slijediti.

* * *

Rick Valse zauzda konja i stisnutih očiju pogleda ogradu od bodljikave žice što se u daljini gubila u visokoj travi. Bodljikavu žicu posljednji je put vidio u Teksasu, gdje su se ljudi služili njome da bi povrtnjake i oranice zaštitili od stoke. Nije očekivao da će na nju naići i ovdje, na podnožju Mount Baldyja. Tu je njome bio ograđen cijeli ranč, njegov Sunčani ranč!

Ulazna vrata od motki i bodljikava žica zatvarali su put do ranča. Oko dvije milje iza Valsea bilo je stado, približno dvije tisuće i petsto teksaških dugorogih goveda.

Od podneva je Valse jahao sa stadom i zbog toga mu se na bijelu kosu nataložila prašina. Ta kosa se na čudan način isticala uz mladenačko lice oštarih crta. Čak su mu i brkovi posijedili poslije jedne teške ozljede, pa ih je ljutito obrijao.

Valseovi su stigli na to mjesto prije deset godina da bi osnovali ranč. Ricku je tada bilo osamnaest godina. Otac mu je umro već nakon godinu dana. No pod mladićevim nadzorom ranč se

tako dobro razvijao da se ni otac ne bi mogao nadati većem uspjehu. Valseovi su prvi dotjerali stoku u taj kraj, tek nedavno otet bizonima. U susjedstvu su još živjeli Indijanci koje su bijelci potisli. Kako je Valse naučio, minule godine nisu nimalo ublažile njihovo neprijateljstvo. Iza obližnjeg brežuljka nalazila se glavna zgrada ranča, u čijoj je gradnji sudjelovao i Rick. Kad je prije pet godina odjahao, to je još bilo pogranično područje, tu se još nije znalo ni za pravu upravnu vlast ni za predstavnika zakona. Ipak je bilo promjena. Postojala je ograda od bodljikave žice, a oko pet milja daleko nalazio se grad Lundeen's. Prije pet godina nije bilo grada, već samo Lundeen's Store, Lundeenova trgovina. Promatrao je taj grad očima punim nevjerice dok je stado prilazilo tik pokraj njega. Ali ni stanovnici grada nisu s manje nevjerice u očima promatrali golemo stado.

Rick se okrene u sedlu i pogleda svoje stado. Osjeti ponos. Otac je stigao u taj kraj sa sedamsto grla, a on je sada iz Teksasa dotjerao dvije tisuće i petsto grla.

Dakako, poslije rata je u Teksasu sve vrvjelo od stoke bez gospodara. Svatko ju je mogao prisvojiti ako je imao dovoljno ustrajnosti da je istjera iz šipražja i koliko-toliko pripitomi. Rick Valse je u tome uspio, dakako uz pomoć izdržljivih momaka što ih je unajmio. I koliko mu je bilo poznato, otjerao je tu stoku dalje na sjever nego što je dospjelo ijedno drugo stado.

Valse sjaše i otvori oba krila

vrata. Da bi veliko stado prošlo kroz njih i razasulo se po pašnjaku, bilo je potrebno stanovi- to vrijeme. I to je bio kraj dugog putovanja.

Do Ricka dojaše Bart Sharkey, predradnik.

— Evo, sada smo na tvom ranču, Rick.

Valse kimne.

— Mnogo šta se izmijenilo. Ovoga, na primjer, nije bilo — Valse pokaže na ogradu.

Sharkey s nelagodom podigne ramena.

— Iza bodljikave žice se osjećam kao da sam zatvoren — reče.

Rick Valse kimne s razumijevanjem.

— Bojim se da se sve previše izmijenilo. Pitam se odakle su stigli svi oni ljudi što žive u gradu.

Pojašu dalje. Goniči stoke su ih slijedili. Nekoliko dana će se odmarati, a onda će se vratiti u Teksas, svi osim Sharkeyja, koji je bio Valseov ortak. Jer Sharkey je pribavio novac potreban za troškove putovanja i nadnice goniča.

Napokon kod kuće! Poslije pet dugih i teških godina. Čudan je to bio osjećaj, napola radostan, napola bolan. Eto, i taj je trenutak došao.

Te su godine bile duge ne samo za Ricka. Za njegovu zaručnicu čekanje nije bilo nimalo lakše. Saralee! I sama pomisao na nju hrabrila ga je da izdrži. To što postoji Saralee kojoj će se vratiti bilo je upravo ono što mu je omogućilo da ustraje i onda kad bi mu smrt bila lakši izlaz.

Nije je vidio pet godina. A kad

je odjahao, bio je uvjeren da će sve proći za nekoliko mjeseci, da će pobjeda biti izvojevana.

Rick Valse zauzda konja. Tri jahača se pojave na zavoju puta. Bili su to kauboji. Dvojicu od njih Valse nije poznavao. O trećemu ga nisu mučile sumnje. Činilo mu se da ga je posljednji put vidio jučer, a ne prije pet godina.

Jake Rudd je bio visok i mršav, držao se uspravno, na licu pod velikim šeširom isticao mu se orlovski nos i najhladnije oči što ih je Valse ikad vidio.

Jake Rudd bio je predradnik Armina Zacharyja. Zachary je bio Valseov bratić. Prije pet godina najveća Zacharyjeva i Ruddova briga sastojala se u tome što je Zacharyjev ranč na Deadman's Creeku daleko zaostao za Sunčanim rančem. I što sada Rudd tu traži?

Ljudi zauzdaju konje. Valse i Rudd se pogledaju u oči. Ako itko, onda će me Rudd prepoznati otprve, pomisli Valse. Najbolji poticaj za to moralo bi mu biti neprijateljstvo što su ga osjećali jedan prema drugom. Prije dvanaest godina Valse je u žestokoj tučnjavi iznio pobjedu nad nešto starijim mladićem. Rudd mu to nije mogao zaboraviti.

Na Ruddovu licu nisu se mogli razabrati nikakvi znaci prepoznavanja. Iz njega je izbijao samo gnjev, koji mu je natjerao crvenilo u obraze. Zamahne rukom, pokazujući na stado dugorogih goveda.

— Zar ste vi pustili unutra sve te životinje? — zapita.

— Dakako — Valse kimne. — A zašto to ne bih učinio?

— Zašto? — Rudd ga odmjeri kao da se pred njim nalazi ludak. — Pa zar niste vidjeli ogradu? Nije to slobodni pašnjak, već Sunčani ranč!

Valse opet kimne.

— Nisi mi to morao reći, Rudde. Poznajem svoj ranč.

Na Ruddovu licu pokaže se čuđenje.

— Grom i pakao! Što time želite reći?

Valse se nasmiješi.

— Ništa drugo nego da sam Rick Valse. Ne prepoznaješ li me, Rudde?

— Valse? — Rudd je gledao u njega kao u čudo. Naposljedku je zatresao glavom. — Okanite se pokušaja da od mene napravite budalu! Niste vi Valse, on je već tri godine mrtav.

— Mrtav? — ponovi Valse i zapita s nevjericom: — Što si ti me mislio reći?

— Upravo to što sam rekao — uzvratiti Rudd. — Pao je na bojištu. Službeno saopćenje o smrti dalo je Ministarstvo rata.

— Pao na bojištu? — opet ponovi Valse.

Dakako, tu i tamo se pojavi poneko pogrešno saopćenje. Ali on je dospio u zarobljeništvo. Smatrali su ga nestalim dok zaraćene strane nisu izmijenile popise zarobljenika. No doista je krajnje neobična zabluda da se nestala osoba službeno proglasi za poginulu. To znači, užasnuto pomisli Valse, da ga Saralee već tri godine smatra mrtvim.

— Pa to je ludost, Rudde! — prasne Valse. — Što god da je saopćeno, živ sam i vratio sam se! I odakle ti pravo da ovdje izgovaraš ovakve riječi?!

Pročita na Ruddovu licu da ga ovaj uspoređuje s likom Ricka Valsea što ga je upamtio. Bilo je očito da se njegov današnji izgled ne podudara s tim likom. Valse je znao da zbog sijede kose izgleda drugačije, ali nikako nije mogao shvatiti da ga Rudd ne prepoznaje unatoč tome što mu je o sebi kazao gotovo sve.

— Ne bi bilo moguće da ste Valse čak i ako on nije poginuo — progunda Rudd. — Vraški sam ga dobro poznavao. Vi ste dvadesetak godina stariji od njega.

— Eto, kosa mi je posijedila — odgovori Valse.

— Možda. No unatoč tome vi niste Valse. Njegovo je lice bilo drugačije. Kako rekoh, poznavao sam ga vraški dobro.

Valse ga ljutito odmjeri. Rudd je doista govorio što misli. Što god ljudi govorkali o njemu, prenemaganje mu nije bilo svojstveno.

Ponašajući se poput suca koji izriče presudu zlikovcu, Rudd reče:

— Eto, kad biste vi bili Valse, nedostajao bi vam prvi članak desnog kažiprsta. Pokažite ruku!

Valse podigne ruku, a i sam je pogleda. Bio bi to važan znak raspoznavanja, no i taj je propao. U posljednjoj bici bio je tako teško ranjen da je nekoliko mjeseci lebdio na rubu smrti, ne mogavši se prisjetiti ni vlastitog imena. Među lakše ozljede pripadalo je i to što mu je metak otkinuo i drugi članak na kažiprstu desne ruke.

U međuvremenu je to gotovo zaboravio. Ruku je tako uvježbao da se mogao dobro služiti

i s pola prsta, a kad to ne bi bilo dovoljno, služio se srednjakom.

— Poslije sam izgubio još jedan članak — reče Valse.

Rudovo lice još se više namršti.

— Mislim da ste prokleti varalica! Služite se nekim glupim varkama da biste se domogli ranča, a najvjerojatnije ste sami sebi odrezali prst. Vaša je nesreća što niste znali koliko članka nedostaje Valseu.

— Ne pričaj gluposti, Rudde!
— prasne Valse. — Ta nisam se mogao toliko izmijeniti!

Rudd gnjevno odvraća:

— Kod Valsea su se isticala dva sjekutića. Ništa od toga ne opažam na vama, prijatelju.

Eto, i to je Valse već odavno zaboravio. Te zube je izgubio u prvoj bici, u teškoj borbi prsa o prsa. No ubrzo je čestitao sam sebi na gubitku ta dva zuba. Zbog tih upadljivih zuba uvijek je imao nevolja. Poslije jedne teške borbe na bojištu je gotovo pola godine vladalo zatišje i to je Valseovu prijatelju zubaru pružilo priliku da mu nadomjesti ona dva zuba novima, kojima je bio više nego zadovoljan.

Opet je morao objasniti gubitak znaka raspoznavanja i tim objašnjenjem poženje je podrugljivo nevjericu.

Valse slegne ramenima i zapita:

— Tko je primio vijest o mojoj smrti?

— Tko? Gospodica Dorrance. Valse je bio zaručen s njom i naznačio ju je kao svoju najbližu rođakinju. No njegov bratić Armin Zachary primio je saopćenje.

— Kažem ti da sam Rick Valse! Bio sam teško ranjen, a zatim sam dugo vrijeme proveo u zarobljeništvu. Unatoč tome pogrešna vijest o pogibiji sigurno je već davno ispravljena.

— Nipošto — podrugljivo će Rudd. — Zbog toga ranč sada pripada Zacharyju kao najbližem rođaku. Neće mu se nimalo svidati što tako veliko stado pase njegovu travu. Prema tome, otjeraaj svoja goveda, i to što brže!

Dakle Armin Zachary je preuzeo ranč, pomisli Valse. Time je objašnjena i prisutnost njegova predradnika Rudda. A Valse je mislio kako će sve nevolje prestati čim stigne na svoj ranč. Ipak je sada doživio najteži udarac poslije zarobljenništva.

Rick zatrese glavom.

— Zachary će me prepoznati. A Saralee Dorrance sasvim sigurno! Gdje su oni?

— Zachary će se vratiti tek za dva dana. Gospodica Dorrance je otišla u posjet... ništa поближе o tome ne znam.

— A gdje je Jim Quick? On će me također prepoznati. Prije nego što sam odjahao, prepustio sam mu upravljanje rančem.

— Da, to je točno, no on je umro prije dvije godine od upale slijepog crijeva, kako je rekao liječnik.

Možda je Valse još maloprije bio krajnje iznenađen, no sada ga se duboko dojmila smrt najboljeg prijatelja.

Rudd pogleda stado. Nestrpljivost mu se vidjela u očima.

— Stoka ne može ostati ovdje — ponovi. — Otjerajte je!

Valse zatrese glavom.

– Ostat će! Ovo je moja zemlja! – Okrene se u sedlu i doda, naglašavajući svaku pojedinu riječ: – A ovo su moji ljudi!

Rudd odmjeri ljude i na njegovu licu pokaže se nelagodnost. Poznavao je taj soj. U posljednje su se vrijeme pojavljivali sve češće. Mahom su to bili ljudi koji su već prije rata bili surovi. Zarobljeništvo na jugu nije ih slomilo, samo ih je prekalilo. Na njima se vidjelo da u Valseu ne vide vlasnika stada, već druga. Očito su bili spremni da s njim pođu u svaku borbu.

– Pa dobro, ostanite kad ste baš toliko uporni – povuče se Rudd. – Neka Zachary sam odluči. No već sada vam mogu kazati da će biti grdних nevolja.

– Dobro poznajem Zacha, i to mi je jasno – otegne Valse.

Rudda odjednom obuzmu sumnje i silno ga uznemire. Tako je govorio i Valse prije nego što je postao vraški neugodan. Zatim odbaci sumnje. Prokletstvo, ta Valse je mrtav i što se njega, Rudda, tiče, tako će i ostati! Lijepo je biti predradnik na takvom ranču. Prelijepo a da bi to mjesto izvrgao bilo kakvoj opasnosti. Zbog toga više neće sumnjati.

Valse potjera konja.

– Odjahat ću na ranč. Tko je još ovdje od mojih ljudi?

Rudd odgovori:

– Od nekadašnjih Valseovih ljudi... nema nijednoga.

Valse nevoljko kimne. Ni Zachary ni Rudd ne bi mogli izaći nakraj s bilo kojim od njegovih ljudi.

– No postoje dva čovjeka s kojima biste morali porazgova-

rati – iznenadi ga Rudd. – Nalaze se u zgradi za kauboje.

Valse ga oštro pogleda.

– Poznajem li te ljude?

– Sumnjam – odgovori Rudd i nasmije se.

* * *

Ugledavši naposljetku svoj ranč, Valse je bio duboko dirnut. Naokolo se ništa nije izmijenilo.

Kauboji su se vratili s pašnjaka i čekali da ih pozovu k jelu. Bilo ih je više od dvadeset i gotovo nijedan među njima nije izgledao blaže od Valseovih ljudi. Valse ih je imao dvanaest i svi su stigli zajedno s njim iz Teksasa. Među kaubojima na ranču nijedan mu nije bio poznat.

Ljudi s ranča odmah osjete da nešto nije onako kako bi moralo biti.

– Mladići – reče im Rudd – pogledajte uzvisinu iza mene na kojoj pasu goveda. Iza uzvisine ih ima još više. Ovaj čovjek – Rudd pokaže na Valsea – dotjerao je veliko stado na pašnjak Sunčanog ranča. Tvrdi da na to ima pravo jer ranč pripada njemu. Tvrdi da je on Rick Valse, vlasnik. Eto, Ricka sam dobro poznavao... a ovoga ne poznajem. Marsh i Huff neka dodu ovamo!

Dva čovjeka zbunjeno se odazovu. Valse se nije mogao prisjetiti da ih je ikad vidio.

– To su ona dva mladića o kojima sam ti govorio – reče Rudd Valseu. – Obojica su služila u armiji Unije i obojica su u armiji upoznala Valsea. Je li tako, mladići?

Huff kimne, a Marsh reče:

– Da, to je točno. Obojica smo ga poznavali.

– Bili ste u istoj četi, je li? Koliko mi je poznato, sudjelovali ste u bici u kojoj je on poginuo.

– Da – odgovori Marsh.

Huff doda:

– Mi smo ga i pokopali.

– I obojica ste bili uvjereni da je to Valse?

– Uvjereni, dakako – odvraća Huff. – Ta bio je poručnik u našoj četi!

– Dobro, to bi bilo sve, mladići – zaključuje Rudd. – Dva svjedoka koja su vidjela Valsea mrtva i pokopala ga. Prisjetimo li se i saopćenja o smrti iz Ministarstva rata, to je svakako jak dokaz. Što se mene tiče, bio bih uvjeren u smrt Ricka Valsea čak i kad bi ovaj ovdje bio nalik na njega ili se slično ponašao, što ovaj nipošto ne čini!

II

Za Armina Zacharyja povratak Ricka Valsea nije bio iznenađenje. Štoviše, bio je spreman na to da će se Rick pojaviti prije ili kasnije i da će mu prirediti velike nevolje. Kad je čuo da se pojavio čovjek koji tvrdi da je Rick Valse, bio je ipak uznemiren. To ga je ljutilo. Premda je bio duboko uvjeren da će pobijediti u borbi sa svojim bratićem, uznemirilo ga je to što se mora boriti. Nekoć se koristio svakom zgodom da se bori s mladićima i doslovce je čeznuo za prilikom da se uhvati u koštac s Rickom Valseom. Ali sada to više nije želio.

Kad je začuo kako se neki brzi jahač zaustavio ispred Lundeen's Storea, pride prozoru. Zachary je imao ured na prvom

katu, jer se u neku ruku smatrao gradonačelnikom i nitko mu to nije osporavao. Da, bio je to Valse. Odmah ga je prepoznao, iako se njegov bratić i te kako izmijenio: kosa mu je bila bijela poput snijega a na licu su mu se vidjeli tragovi pretrpljenih patnji. Ipak se kretao brzo i samosvjesno, zapazio je Zachary, kako se to može očekivati od čovjeka njegove dobi.

Čim je začuo kucanje na vratima, Zachary ih otvori s ljubaznim izrazom na licu.

– Izvolite!

– Ne moraš se prenemagati preda mnom, Armine – hladno reče Valse. – Znaš da sam opet ovdje i prepoznao si me.

– Oh... – Zachary ga odmjeri – onda mogu samo pretpostaviti da ste vi čovjek koji se izdaje za moga bratića. – Sažalno se nasmiješi. – Dobri moj čovječe, niste se mogli toliko izmijeniti da ste moj bratić!

Rick Valse se suzdrži da ga šćepa za grlo.

– Zar zbilja? Unatoč tome još prekjučer si bio toliko siguran u moj povratak da si mi u susret poslao dvojicu ubojica. Huffa i Marsha, ljude koji su me pokopali, je li?

Zachary naoko zbunjeno zatrese glavom, a Valse zaključuje da glumi prilično uvjerljivo.

– Ni s optužbama nećete uspjeti, gospodine – zlovoljno uzvraća Zachary.

Valse se s mukom suzdržavao. Razum mu je kazivao da tu ne može uspjeti samo borbom. Ubije li Zacharyja, time neće biti dokazano da je on vlasnik Sunčanog ranča. U Zacharyju

se sve podiglo na uzbunu kad je zapazio da će Valse prasnuti. Sunčani ranč i sve drugo što je prigrabio nije hito izgubiti zbog metka koji će završiti u njemu. Zbog toga žustro reče:

– Došli ste k meni s nemogućom tvrdnjom koju naprosto ne mogu prihvatiti, gospodine. Unatoč tome predlažem vam da na razuman način riješimo nesporazum. Pozvat ćemo ljude koji su poznavali moga bratića i oni će donijeti odluku poput porote. Iznesite im svoje dokaze! Uvjerite li ih da ste moj bratić – Zachary slegne ramenima – možda ćete time uvjeriti i mene.

Naoko je to bio pošten prijedlog. No Valse je znao da će Zachary i tu pronaći neki izlaz za sebe, jer inače to ne bi predložio. A najgore je bilo što ga Valse, ne želi li se učiniti još nevjerljivijim, nije mogao odbiti. Što god učinio, ova runda očito neće pripasti njemu.

– Dobro. Sidimo! – odgovori.

Ulazeći u trgovinu, neprestano su se međusobno držali na oku. Tada Zachary reče s ukočenom uljudnošću:

– Budući da ste navodno moj bratić, neće vam biti teško da navedete prezimena nekolicine staraca.

Valse nije dopustio da ga iza zove i drugi put, pa domahne Lundeeu, koji je upravo na drugoj strani trgovine prodao nekom kauboju par čizama.

– Dodi ovamo, Lundee, ako imaš malo vremena – pozove ga Valse. Nadam se da si me prepoznao. Ja sam Rick Valse.

Lundeen, visok i mršav čovjek crvenkaste kose, pride s prijaznim smiješkom na licu i pruži Valseu ruku.

– Već sam dočuo za veliku novost – reče. – Dobro sam poznavao Valsea. Ako si ti Valse, doista si se izmijenio.

– Smatraš dakle da on nije Valse? – upadne Zachary.

Lundeen slegne ramenima.

– Ne izgleda baš kao on... ali eto, pet godina ratovanja i zarobljeništva može čovjeka poprilično izmijeniti.

Za Valsea to nije bilo ohrabrujuće. Pozovu još tri čovjeka: Stemplea Blyja, mršavog i ćelavog rančera, Jacka Elwooda, koji je od prvog dana bio Lundeenov pomoćnik, i Mikea de Pola, koji je među prvima stigao u taj kraj. Još je bio glavni za kockarskim stolom i uživao glas poštenjaka. Sva trojica svojedobno su prijateljevala s Valseom.

No sada je, sve više obeshra-bren, Valse morao zaključiti da ga nijedan od njih ne želi priznati za Ricka Valsea, barem po njegovu izgledu i bez čvrstih dokaza.

Zachary se počese po bradi.

– Čini mi se da sam sada tako reći u položaju državnog tužitelja. Taj čovjek tvrdi da mi je bratić. Iskreno rečeno, smatram ga varalicom i navest ću razloge zbog kojih mislim da on ne može biti moj bratić. Neka ih opovrgne ako može i neka navede nove dokaze za svoju tvrdnju. A onda ćete vi, koji ste dobro poznavali Valsea, kazati što o tome mislite.

– Zvuči pošteno – reče de Polo.

— Kao što svi znate, Ministarstvo rata je objavilo da je Rick Valse pao na bojištu — započne Zachary. — Poslije rata, to vam je također dobro poznato, javili su mi se kauboји Huff i Marsh i kazali da su služili u četi moga bratića. Vlastitim su očima vidjeli njegovu pogibiju i sami su ga pokopali. Po mom mišljenju, time je sve rečeno. Ti ljudi i nadalje ostaju pri svojoj tvrdnji i, kako mi je rekao Rudd, isključuju zabludu pošto su ga vidjeli.

Valse ništa nije rekao. Zachary poslije kraće šutnje nastavi:

— Ponajprije, neprepoznatljiv je njegov izgled. Valse je imao crnu kosu, a njegova je bijela. Znate kako su izgledali Valseovi sjekutići, a u ovoga su sasvim drugačiji. Valseu je nedostajao vršak desnog kažiprsta, a ovom nedostaje mnogo više.

Značajno pogleda jednog za drugim, kimne i sjedne.

Valse je promatrao lice i nije na njima vidio ništa što bi ga moglo ohrabriti.

— Želite li što zapitati? — obrati im se.

Lundeen kimne.

— Već smo čuli kako si jučer objasnio svoju sijedu kosu, zube i kažiprst. No čini mi se da bi valjalo spomenuti još dvije okolnosti. Tvoj glas me malo podsjeća na Rickov, ali doista samo malo.

— I meni je to upalo u oči — reče Elwood.

— Šrapnel me grdno udesio — objasni Valse. — Bio sam pogoden i u vrat. Nekoliko tjedana nisam mogao govoriti, a poslije toga mi se promijenio glas.

Sutke su ga proučavali. Zatim Lundeen nastavi:

— Rukopis čovjeka gotovo se ne mijenja. Rickov rukopis dobro pamtim.

Valsea preplavi osjećaj hladnoće. Bio je duboko uvjeren da će ga prepoznali ljudi koji su s njim prijateljavali. Po svemu sudeći, silno se izmijenio. I sada je opet morao priznati nešto što je govorilo protiv njega.

— Moj rukopis nećeš prepoznati. Pošto sam izgubio još jedan dio kažiprsta, morao sam naučiti pisati palcem i srednjakom. To je izmijenilo moj rukopis.

Opet je zavládala osuđujuća šutnja. Njima se njegovo objašnjenje učinilo poput još jedne izlike. Samo im se pojačalo uvjerenje da je Rick Valse mrtav. Grozničavo se pokušao prisjetiti nekog događaja u kojem su zajedno sudjelovali. Ali nije se mogao prisjetiti nijednoga koji bi mogao poslužiti kao dokaz, jer su to mahom bili općeniti događaji. Istina, prijateljevao je s tim ljudima, no oni ga nisu poznavali baš najbolje, jer nije s njima spavao pod istim krovom niti dan za danom jahao pašnjakom. Zachary se pobrinuo da se u blizini ne nađe nijedan od takvih.

Tužna li povratka u zavičaj! Nitko ga nije priznavao, kao da doista pripada među mrtve. Svima je s lica mogao pročitati posvemašnje nepovjerenje. I to je bilo njihovo duboko uvjerenje.

Ni jednom jedinom riječju Valse sa Zacharyjem nije utanačio da bi mišljenje te porote bilo presudno. No unatoč tome osjećao je da će to biti presuda u očima javnosti, upravo kako

je Zachary proračunao.

Valse odgurne stolac i ustane.

— Vidim da mi ne vjerujete... nijedan od vas. Smatram da vas zbog toga ne mogu prekoriti...osim tebe, Zachary! Znao si da sam živ i prepoznao si me. Ipak postoji još jedna osoba kojoj ću se javiti. Njezina riječ bit će važnija od riječi svih vas. Zaručnica će se najmanje prevariti. Posjetit ću Saralee i vidjeti što će ona kazati.

Htio se okrenuti, no zaustavio ga je Zacharyjev glas:

— Oh, svakako, to morate učiniti, gospodine. Govorili ste o njoj kao o zaručnici...dakako, bila je zaručnica moga bratića... ali već gotovo tri godine zna da se on neće vratiti, a prekosutra će se vjenčati sa mnom.

* * *

To otkriće teško je pogodilo Ricka Valsea. Ako je sve drugo dosad djelovalo poput udarca u lice, ovo je djelovalo poput noža u leđa. Problijedio je, zavrtjelo mu se u glavi. Nevjerica, gnjev i bol pomiješali su se u njegovu pogledu. A onda su mu spuštene pogledi prisutnih potvrdili Zacharyjeve riječi.

— Zar će se udati za tebe? — upita Rick Valse. Glas mu je pri tome djelovao poput britve. — Zaboga, Armine...ta, ona to nikada neće učiniti! Ubit ću je prije nego što to učini.

Okrene se i izide. Armin Zachary sjedne i počne rupčićem brisati lice. Osjećao je kako mu drhte koljena.

Lundeen ulije piće u čašu i postavi je pred Zacharyja.

— Čovječe, od ovoga će ti biti

bolje! — reče žustro. Sa zanimanjem je promatrao kako Zachary ispija piće. — Njegove posljednje riječi zvučale su sasvim ozbiljno — dodâ. — Grom i pakao...te riječi su zvučale upravo kao da ih je izgovorio Rick Valse!

U očima drugih također se mogla pročitati sumnja u ono što je Zachary kazao o tobožnjem strancu. Zachary je to uočio. Na taj prvi znak opasnosti on se prene, požuri napolje, uzjaše konja i pobra na ranč.

III

Tek prilikom obrade podataka iz logora zarobljenika u Teksasu vojne vlasti su utvrdile da je poručnik Rick Valse pogrešno proglašen mrtvim. Zbog toga je i ispravak saopćenja o smrti stigao tek prije nekoliko tjedana. Kopije namijenjene Zacharyju i Saralee Dorrance bile su priložene drugim službenim spisima a cijela pošiljka je službenim putem dostavljena gradonačelniku Lundeen'sa. U prvom gnjevu Zachary je htio pozvati Huffa i Marsha i izgrditi ih. No onda se predomislio, spalio obje kopije i uporno o tome šutio.

Naposlijetku ipak pozove Huffa i Marsha. Njih dvojica nevoljko uđu u Zacharyjev ured na ranču. Huffova ćelava glava sjala je od znoja, premda je prostorija bila hladna. A kad je Zachary odmerio Marsha, ovom se nakostriješila prljavo-plava kosa.

— Tako dakle...nakljukali ste me lažima! — reče Zachary.

— Doista to nismo učinili namjerno — odgovori Huff. — Bili

smo duboko uvjereni da je mrtav.

— Kazali ste da ste ga pokopali — zajedljivo će Zachary. — Što se dogodilo? On šeta naokolo življi nego ikada prije!

— Eto... — Huff u neprilici okrene šešir u ruci — javili smo zapovjedniku čete da je mrtav. To je sasvim dovoljno da bi njegova smrt bila službeno potvrđena. Čovjek kojeg smo pokopali naprosto više nije imao lica, raznio mu ga je šrapnel. Nitko više nije mogao sa sigurnošću kazati tko je on.

— No znali ste da to nije Valse!

— Nismo to znali. Baš naprotiv, smatrali smo da je to on. Učinili smo što nam je bilo zapovijedeno. Vidjeli smo ga kako pada. Zatim se na nas sručila žestoka vatra. Granate i šrapneli padali su poput tuče. Poslije toga uslijedio je juriš na naš položaj. Kad smo ga odbili, pogledali smo mjesto na kojem je Valse pao. Tu smo doista pronašli nekog čovjeka i ako se o njemu išta može kazati, može se kazati to da je nalikovao na Valsea. Budući da ništa drugo o njemu nismo utvrdili ni išta pronašli...

— ...Odlučili ste da ga prijavite kao mrtvog i da pokupite svoje dolare — Zachary dovrši rečenicu. — Ne mogu reći da vam to zamjeram. Sve je govorilo da je mrtav, a vi ste pokušali zaraditi svoj novac, pa makar se pri tome poslužili i lažju.

Marsh se lecne.

— Nismo lagali. Svaka naša riječ bila je istinita.

— Dobro, ostanimo pri tome.

No ipak, on je živ, samo što mu to nitko neće povjerovati. Ali takvo stanje ne može potrajati. Ne poduzmem li nešto, on će dokazati tko je. Ostane li u životu... to je samo pitanje vremena.

Huff i Marsh izmijenile pogled.

— Unajmio sam vas prije četiri godine — podsjeti ih Zachary. — Revolverašku nadnicu isplaćivao sam vam i cijelo vrijeme dok ste bili u armiji. Kad ste mi javili o njegovoj smrti, svaki od vas dobio je tisuću dolara, kako smo utanačili. Prema tome, plaćeni ste, a posao još nije obavljen.

Huff je htio nešto reći, no Zachary odmahne rukom.

— Dužni ste dakle obaviti taj posao. Čini mi se da ste shvatili da vam taj dug neću oprostiti. Zbog toga ste mu i postavili zasjedu prije nego što je došao ovamo.

Obojica kimnu.

Zachary produži:

— Na žalost, nije vam se posrećilo, ali ipak ste dobro započeli, jer vas nije prepoznao. Kako ste saznali da dolazi?

— U Lundeen's Storeu susreli smo druga iz čete koji je žurio na Sjever, Prestigao je stado i prepoznao Valsea. Budući da s njim nije bio u dobrim odnosima, nije mu se približavao. Vas nije bilo ovdje, a nas dvojica smo mislili da ne smijemo gubiti vrijeme.

— Dobro ste mislili, ali slabo ste gađali — prigovori Zachary.

— No sada nema svrhe da o tome raspravljamo — velikodušno će Zachary: — Bitno je da ga uklonite jednom zauvijek...

ali tako da vas s tim nitko ne može povezati. Ne zaboravite to!

Huff kimne.

— Nipošto. Ta, ovdje nam je doista lijepo. S nama postupaju kao s veteranima i junacima, imamo dobar posao i ne moramo se bojati nijednog čovjeka sa zvijezdom. Već dugo nismo živjeli tako lagodno.

— O vama ovisi hoće li tako i ostati — reče Zachary. — Obavite posao, i to dobro! Ovdje ćete uvijek biti sigurni.

S gorčinom u duši Zachary pogleda za njima, pa zatim u vrata što su se iza njih zatvorila. Osjećao se kao i oni. Za njega, kao i za njih, sada je bila na kocki sigurnost i mogućnost da živi kako želi. Neprijateljstvo što ga je osjećao prema Ricku Valseu pri tome nije bilo najvažnije. Oduvijek je htio biti poput Valsea, postići sve poput njega. No Valse je imao mnogo više uspjeha. Polazilo mu je za rukom sve čega se prihvatio. Zachary je, naprotiv, uspio postati samo malo natprosječajni sitni rančer.

Zatim je na prljav način posegnuo za tuđom imovinom i štoćim drugim. Dakako, htio je to i zadržati. Prikrio je svoju besramnu rabotu, no njezine plodove želio je uživati.

Nadao se da je Valse mrtav i pokopan, da je došao kraj svim borbama, ubojstvima, kovanju prljavih planova. No sada je morao nastaviti. Naumio je uništiti Ricka Valsea, oduzeti mu sve što ima, uključujući i njegovu djevojku. Svidalo mu se to ili ne svidalo, morao je završiti svoj prljavi posao, jer će ga ina-

če Rick Valse temeljito srediti.

Zachary napusti svoj ured i uzjaše, da bi što bolje namjestio stupicu Ricku Valseu.

Sada je morao obaviti najteži dio posla, morao je nagovoriti Saralee Dorance da se ogradi od Ricka Valsea prije nego što se ponovo vide. Nije zapravo imao nimalo nade da Saralee neće priznati Ricka. Oči ljubavi ne mogu se lako prevariti. Ako ljubav Saralee Dorance prema Valseu i nije više plamtjela, barem je tinjala, premda je djevojka vjerovala da je on mrtav. Zachary je to znao. Morao je stoga spriječiti da se ta ljubav ponovo rasplamsa. Pronašao je i prikladno sredstvo za to. Odjahao je na ranč upravo zato da bi se naoružao tim sredstvom. Inače bi odjahao ravno na Ranč 64, na kojem se trenutno nalazila Saralee kod svoje prijateljice Wande Daniels. Vjerovao je da će stići prije Valsea, jer je krenuo prečacem koji će mu znatno skratiti put.

Zatekao ju je samu u sjeni visokog bora pokraj kuće i to ga je obradovalo. Pozdravi je sa smiješkom zanesenijim nego ikada. Saralee je bila prijazna, no letimični dodir usana nije bio ono što bi se moglo nazvati poljupcem zaručnice uoči vjenčanja. Po njezinu vladanju Zachary zaključio kako do nje još nije stigla vijest o povratku Ricka Valsea.

Sjedne pokraj nje na klupu.

— Imam novosti za tebe, Saralee — započne ozbiljnim glasom. — Pojavio se čovjek koji tvrdi da je Rick Valse.

Saralee se lecne, ruka joj poleti prema licu, oblije je val ru-

menila, a zatim mrtvački problijedi. Zachary nastavi:

— Već sam ga vidio. Dotjerao je veliko stado dugorogih goveda i ostavio ga na mom pašnjaku, kao da na to ima pravo. — Nasmiješi se. — Smatra da će nas lako prevariti, ali tome nije dorastao i to će brzo shvatiti.

— Misliš li... — Glas joj je bio samo malo jači od šapta. — Pa onda je on... Zar on u stvari nije Rick?

— Kako bi to bilo moguće? — Zachary se tobože iznenadi. — Ministarstvo rata izdalo je saopćenje o njegovoj pogibiji.

— Znam — prekine ga Saralee čvršćim glasom. — Uvijek sam se nadala... pitala sam se može li se i u tome potkrasti kakva greška. Katkad se to dogodi.

— Dakako, to se događaja. I on to želi iskoristiti — odgovori Zachary. — Donekle nalikuje na Ricka. Na primjer, istog je stasa. Ali minulih pet godina ne može objasniti razlike između njega i Ricka.

— Koje su to razlike? — upita djevojka i odjednom osjeti kako joj je srce zabubnjalo a glas za-drhtao.

— Rudd ga je prvi vidio — odvrati Zachary. — Nije ga prepoznati je povjerovao njegovoj tvrdnji da je Rick Valse. A Rudd ima dovoljno razloga da se prisjeti Ricka.

Saralee je to također znala.

— Danas sam ga vidio — nastavi Zachary. — Kosa mu je bijela kao snijeg. Tvrdi da je posijedio poslije teškog ranjavanja. Izgubio je i dio desnog kažiprsta, ali ne samo prvi članak kao Rick već i drugi. No to nije sve.

Ima drugačije i zube, i nos, i tako redom. Vidjeli su ga i Lundeen, i Elwood, i de Polo. Svi oni kažu da to ne može biti Rick.

Plamen nade u Saralee se ugasi. Ipak je to samo varalica, zaključi. No Zacharyjeve sljedeće riječi opet je uzbude:

— Čovjeka se to ne može dojmiti. Kazao je da ćeš ga ti prepoznati. Zbog toga moraš računati s njegovim skorim posjetom, vjerojatno još danas. Već sam mu kazao da si moja zaručnica i da ćemo se za dva dana vjenčati.

— Pa zar će unatoč tome doći ovamo? — Glas joj je drhtao. — Jesi li sasvim siguran da se nisi prevario? Nije li to možda ipak Rick?

U njezinu glasu Zachary razabere nadu. Računao je s tim, a imao je i protusredstvo.

— Moram priznati da sam se možda prevario — odvrati zlovoljno. — No palo mi je nešto na um i mogu zamisliti valjan razlog zbog kojeg se vratio poslije svih tih godina za kojih se nijednom nije javio.

— o o o —

— Na što smjeraš? — bez daha upita Saralee.

U Zacharyju usplamti ljubomora.

— Mislio sam na ovo. — Posegne u džep i izvadi presavijeni komad papira. Razvije ga i Saralee ugleda potjernicu koja je obećavala visoku nagradu za hvatanje nekog čovjeka. — Ovo je stiglo prije mjesec dana s ostalom gradonačelnikovom poštom — objasni. — Već sam na to zaboravio, no danas sam

se prisjetio i bolje pogledao ovaj papir.

Saralee ga pogleda. Lice mu je bilo ozbiljno. Ponovo pogleda potjernicu. Čitajući je, odjednom se strese. Traženi zlikovac bio je poznat pod nadimkom Koljač s Missourija. Izdavao se za vođu gerilskih odreda, no u stvari je bio zločinac. Tražili su ga zbog razbojstava, ubojstava i drugih zločina. Sjever ga je progonio kao i Jug, jer nije pripadao nijednoj strani. Tu potjernicu izdala je vlada Sjedinjenih Država, jer ga namjerava optužiti i objesiti zbog veleizdaje i drugih nedjela. Uhvate li ga, sigurno će ga objesiti. Mislim da je to i zaslužio.

Saralee suzdržana daha pročitava opis čovjeka za kojim se tragalo. Dok je čitala, pred očima joj se pojavio Rick Valse onakav kakav je bio prije pet godina. Opis se gotovo potpuno podudarao s njegovim izgledom. Zachary kažiprstom pokaže jednu rečenicu i pročitava je:

— »Uvijek nosi rukavice.« — Zatim doda: — Na taj način skriva osakaćeni kažiprst.

— Ali... — Saralee izdaje glas. — Rick nikada ne bi učinio nešto slično. Kako možeš vjerovati da bi to bio on?! Kažeš da onaj čovjek ima posve sijedu kosu, a...

— O Koljaču s Missourija svojedobno su se pronijeli glasovi koje Rick, ako je to on, ne može opravdati. On kaže da je bio u zarobljeništvu, no Ministarstvo rata ga je ipak proglasilo mrtvim. Možda je dezertirao. Ne znamo kada mu je kosa posijedjela, no mogao ju je obojiti crnom bojom. Inače se opis

podudara. Time ne želim reći da je Rick Koljač... još vjerujem da je Rick mrtav. Izrazio bih se ovako: ako je taj sjedokosi Rick, onda je Rick ujedno i Koljač. U tom slučaju želi se vratiti u stari identitet, kako bi izbjegao potjeru poslanu za njim. To je motiv sjedokosog. Zašto bi inače bio opsjednut time da svoje stado ostavi na pašnjaku Sunčanog ranča? Ta, malo sjevernije ima dovoljno slobodne zemlje. No bez obzira na to je li on Rick ili nije, smatram da je bolje da Rick Valse ostane mrtav. Daka-ko, odlučit ćeš ti, a ja ću tvoju odluku poštovati.

— o o o —

Kad je Zachary napustio zbu-njenu djevojku, znao je da je stekao barem malo vremena. A više mu i nije bilo potrebno. Daka-ko, ona će prepoznati Valsea. Ipak ju je Zachary toliko pokolebao da će Rick Valse najvjerojatnije biti mrtav prije nego što ona odluči da ga prizna, prije nego što Valseu pođe za rukom da dokaže svoj identitet i svoju nedužnost. A to je Zachary mogao postići samo time što nije zaprijetio da će srediti Ricka Valsea, već je, tobože, njegovu sudbinu stavio u njezine ruke. Da je postupio na bilo koji drugi način, ona bi mu se usprotivila. No Zachary je bio isuviše prepreden a da bi se izložio opasnosti.

— o o o —

Jašući na Ranč 64, Rick Valse se zamislio dublje, nego što bi to moglo biti dobro za čovjeka u njegovom položaju. Vijest da se Saralee namjerava za dva

dana udati za Zacharya zadala mu je bolan i težak udarac.

O tome je mnogo razmišljao. Čak je i shvaćao djevojku. Ta, ona je Zacharya promatrala sasvim drugačijim očima. Upoznala je oba bratića dok su još bili dječaci. Neobično su nalikovali jedan na drugog, kako po izgledu, tako i po naravi. Bolje rečeno: narav koju je Zachary pokazivao pred svijetom uvelike je podsjećala na narav Ricka Valsea. Armina Zacharya Saralee je voljela gotovo isto toliko koliko i Ricka, svog budućeg zaručnika. I dakako, pošto je primila vijest o Rickovoj pogibiji, sve više se oslanjala na Armina.

Sada je sve ovisilo o njoj. Ako doista voli Armina Zacharya, ako ne povjeruje u ono što će joj Rick Valse o njemu kazati i ako se ipak uda za Armina, Rick će se povući, ostaviti je da postupi po svojoj volji. Možda će u tom slučaju čak odjahati dalje, potražiti neki drugi pašnjak za svoje stado i prepustiti im Sunčani ranč.

Ali najprije bi ga ona morala prepoznati, priznati da je on Rick Valse. I morala bi ga uvjeriti da doista voli Zacharya. Ako toga ne bude, Rick Valse će ostvariti svoju prijetnju i ubiti Armina Zacharya.

IV

S Ranča 64 već su ga odavno morali zapaziti. Odjednom on opazi neku ženu. Rukom je zaslonila oči i zagledala se prema njemu. Na trenutak se ponadao da je to Saralee, jer se sunce odražavalo s njezine kose boje meda. On povjeruje da vidi smi-

ješak dobrodošlice na njezinim usnama. No trenutak zatim s gorčinom u duši shvati da se prevario. Na ženinih usnama nije titrao smiješak dobrodošlice, promatrala ga je ozbiljno, a kosa joj je bila smeđa. Zbog crvenkastog tona u smeđoj kosi vidio se zlaćani odsjaj sunca. Zacijelo je to njezina prijateljica, a ne Saralee.

Promatrala ga je otvoreno.

— Vi ste gospodin Valse... dakako. Ja sam Wanda Daniels. Sigurno biste htjeli razgovarati sa Saralee.

Šešir je već skinuo, sada se još samo naklonio.

— Da, ja sam Valse. Drago mi je što sam vas upoznao, gospođice Daniels. Jest, došao sam radi Saralee.

U njezinim očima pojavi se nešto nalik na suosjećanje.

— Bojim se da za vas imam loše vijesti. Danas ste se u Lundeen's Storeu susreli s nekoliko ljudi. Jedan od njih krenuo je prečacem i izvjestio Saralee o tome prije pola sata. Poslije toga ona je odjahala i zamolila me da vam kažem da se s vama ne želi susresti.

— o o o —

Rick Valse razmisli o tome. Na Wandino čuđenje, na njegovu licu nije se mogla zapaziti tuga, pa čak ni povrijeđenost. Prema Valseovu iskustvu, ljudi često ne misle onako kako se izražavaju. Ponajčešće je tako sa ženama. A u sadašnjim izuzetnim okolnostima Saralee je doista mogla kazati nešto što nije mislila.

Pogledavši ga ponovo, Wanda mu pokaže smjer.

– Odjahala je tamo.

Valse se bljedo nasmiješi.

– Hvala vam! Doista mi je drago što sam vas upoznao.

Ponovo skine šešir i okrene konja. Wanda Daniels također ne vjeruje da je Saralee uistinu mislila ono što je kazala, zaključujući Valse.

Za Saralee je to bio težak udarac, razmišljao je dalje. Već je nekoliko godina bila duboko uvjerena da je mrtav. No sada se odjednom pojavio, upravo uoči njezina vjenčanja, čovjek koji tvrdi da je njezin zaručnik, a svi drugi ga smatraju varalicom. Ako ga ona i ne smatra varalicom, svakako ima prava da mu zamjeri što je otvorio staru ranu i htio se ponovo uvući u njezin život. Njegova dugotrajna šutnja vjerojatno je u njoj izazvala duboko ogorčenje.

Pronađe je sat kasnije na nekoj čistini usred šume. Stajala je pokraj potoka i promatrala vodu koja je žuborila. Začuvši ga, trgnula se i okrenula.

Učinilo mu se da su godine izbljedjele, da joj nisu učinile ništa nažao. Nisu donijele nikakvu promjenu koju bi on mogao zapaziti.

Ali ono što je vrijeme učinilo njemu nju je zapanjilo. Odale su je oči i Rick je znao da ga je prepoznala.

– Saralee!

Zapanjenost i suosjećanje nestanu iz njezinih očiju. Saralee postane kruta i hladno uzvraća:

– Što želite?

– Saralee! – ponovi Rick kao da je zaklinje. – Znam da si me prepoznala.

– Nisam! – odgovori djevoj-

ka odlučno. – Ne znam tko ste vi.

– Saralee... molim te! Dopusti da ti objasnim...

– Što tu ima da se objasni?! – zapita ona, ali ne hladno, već ogorčeno. – Ne možete biti čovjek za kojeg se izdajete. One ne bi dopustio da čekam toliko godina... javio bi se barem tu i tamo. A kad biste bili taj čovjek, bilo bi okrutno što se sada vratili i želite uzeti ono što vam ne pripada, barem ne više. Odjašite, ne narušavajte moj mir!

Okrene se i požuri prema svom konju. Žustro uzjaše i potjera životinju.

Rick Valse je stajao gledajući za njom. U duši mu se širio čudan osjećaj praznine, kao da mu je oteto sve što je za njega bilo vrijedno. Ipak je pokušavao shvatiti što se odigrava u njezinoj duši.

Zachary ju je pripremio, uvjerio da se pojavio varalica koji se izdaje za Ricka Valsea. Razumljivo je da ona ne želi razgovarati s tim čovjekom. Ipak se htjela uvjeriti i zbog toga je odjahala na mjesto na kojem će je taj čovjek svakako potražiti ako je doista Rick Valse.

Eto, vidjela ga je i užasnula se, i to ne zbog promjena u njegovu izgledu, kako je on isprava pomislio. Užasnula se baš zbog toga što je utvrdila da je on doista Rick Valse.

Samo je tako mogao objasniti to što ga ona ne želi prepoznati. Kad bi priznala istinu, Armin Zachary bi izgubio Sunčani ranč, a Zachary je čovjek za kojega se naumila udati.

Valse poražen napusti čistinu, a kako mu se više nije žurilo, prepusti konju da odredi smjer i brzinu kretanja.

Ljetno sunce palilo je zemlju, no u okolici je bilo osamljenih stabala što su bacala sjene, tako da je pod njima sve cvalo i zelenjelo se.

Konj odjednom naćuli uši i zadrže. Valse se prene iz misli i pogleda uokolo. Isprva ništa nije mogao otkriti, a zatim zapazi neku nejasnu priliku u sjeni smreke. Jedva se nazirala, stopila se s tamnom pozadinom drugih stabala.

Promatrao ga je neki čovjek. Valse pretpostavi da je Indijanac. To su bila njihova stara lovišta i neki su još dolazili ovamo. Čovjek je vjerojatno namjeravao svoju obitelj opskrbiti mesom. Bijelci bi na taj način tu i tamo izgubili poneko govedo, ali to nije bila previsoka cijena za izvrsnu zemlju koja je nekoć bila sočni pašnjak bizona.

Teren je postajao stjenovitiji. Valse je slijedio stazu što ju je utrta divljač. Kad je prasnuo puščani hitac, Valse se još brže nego prvi put prene iz misli. Hitac je prasnuo s jednog terasastog obronka. Trenutak prije praska Valseov konj se trgnuo.

Staza je vodila tik uz rub tridesetak metara dubokog ponora. Ondje dolje životinju je snašla smrt. Nagon ju je natjerao na očajnički skok sa staze.

Premda se zaprepastio, Valse je na trzaj konja izvukao noge iz stremena. Smjesta je shvatio da to nije neki Indijanac.

Prije nego što je konj skočio, predosjetio je opasnost. Zbog

toga se očajnički uhvatio za grmlje uz gornji rub stijene. Šake su mu se zgrčile oko dvije grane.

Poslužila ga je sreća. Sreća se sastojala u tome što je iz stijene izraslo grmlje. Malo niže ga nije bilo. U prvom trenutku pomislio je da će mu se ruke iščupati iz ramena kad je prsima, koljenima i vrhovima čizama tresnuo o stijenu.

Nekoliko trenutaka ostao je visiti na rukama, napola ošamućen. U prvi mah htio se naslijepo uspeti u sigurnost, no odmah se predomislio. Znao je da bi takav nepromišljeni postupak mogao značiti kraj. Zbog toga se i ne pomakne. Počne pažljivo proučavati okolicu.

Grm za koji se držao imao je, činilo mu se, duboko i čvrsto korijenje. Ispod njega je bila okomita gola stijena na kojoj ništa nije moglo uspijevati. Ni divokoza na njoj ne bi mogla pronaći oslonac.

Za Ricka je postojala samo jedna mogućnost: da se uspne natrag, na stazu. Strminu bi mogao svladati penjući se od grma do grma. Rub ponora bio je tri metra iznad njega. No popusti li korijen nekog grma, podijelit će sudbinu sa svojim konjem.

Ispitujući čvrstinu svakog narednog grma, polako se uspinjao. Kad se objema rukama privukao k jednom grmu, korijen napukne i grm stane popuštati. Prije nego što je popustio, Rick je već visio na drugom grmu. Zatim je vrhovima čizama napipao pukotinu u stijeni. Odmarajući se nekoliko trenutaka,

razmisli o onom što se zbilo. Metak je, dakako, bio namijenjen njemu, a ne konju. No onaj strijelac iz zasjede ipak će pretpostaviti da je postigao cilj sunovrativši konja i jahača u smrt. A kad je već netko postao ubojica samo zato da bi Ricka Valsea uklonio ili da bi na taj način došao do nagrade, Valse neće odjahati prije nego što sazna tko je to i zašto je to učinio. Ubojica se vjerojatno već zaputio na mjesto na kojem je jahača i konja snašla smrt. Strijelac iz zasjede ubrzo će proviriti preko ruba stijene.

Zatekne li ubojica svoju žrtvu u bespomoćnu stanju, začas će dovršiti svoj prljavi posao, zlovoljno pomisli Valse. Također, ako se nitkov nađe na pravom mjestu u trenutku kad se Valse uspne preko ruba, napunit će ga olovom a da mu Valse neće moći uzvratiti.

Oprezno, ispitujući svaku granu penjao se dalje, sve dok nije stigao glavom gotovo do ruba. Tu pronade dobar oslonac na noge, tako da se mogao pridržavati samo jednom rukom. Desnicom izvuče revolver iz korica i napne kokot. Zapravo ga je još jednom poslužila sreća, u padu nije izgubio oružje.

U međuvremenu je čuo topot kopita. Dok je jahač silazio s konja, škripala je koža. Preko ruba se pojavila glava čovjeka koji se nagnuo naprijed. Na dnu ponora ubojica je zacijelo ugledao uginulog konja, ali jahaču nije bilo ni traga. Gundajući, spustio se na dlanove i koljena, da bi bolje zavirio u ponor. Odjednom se trgnuo. Gledao je

u otvor revolverске cijevi. Brađa mu zadrhti a pjege mu se naglo istaknu na problijedjelom licu.

— Ne miči se! — zapovjedi mu Valse — Na prvu kretnju napunit ću te olovom!

Bio je to Marsh. Valse, živ, podignuta oružja, toliko ga je ustrašio da nije mogao ni pomisliti na neposlušnost, a kamoli na otpor. Nije se usudio ni dublje udahnuti dok se Valse penjao preko ruba da bi se opet našao na sigurnu tlu. Marsh je konj stajao na nekoliko koraka udaljenosti. Zanjštao je i ustuknuo pred čovjekom koji se iznenada pojavio.

Valse pride Marshu, trgne mu revolver iz korica i povuče se. March je još bio blijed a oči su mu se razrogačile od straha.

— Gdje ti je drug? — oštro ga upita Valse.

— Jahao sam sam — ustvrdi Marsh. — Ždrijeb je pao na mene.

Novo zaprepaštenje pojavi se na njegovu licu čim je shvatio što je time priznao. Valse ga je zlovoljno gledao.

— Zachary vas je unajmio već prije nekoliko godina da biste me uklonili. Kazali ste mu da ste obavili posao, da ste me čak i pokopali, a on vam je isplatio nadnicu za ubojstvo. Zbog toga vas sada ima u rukama, nije li tako?

Ubojica je ukočeno gledao u Valsea, kao da je on čegrtuša koja bi se svaki čas mogla odvažiti na smrtonosni ujed.

Valse kimne.

— Sada te prepoznajem. U vojci nisi bio bradat. Niste bili u mom vodu i nisam se na vas

osvrtao, no sada se sjećam da sam te vidio. Točno sam pretpostavio, Zachary vas je poslao na bojište sa zadatkom da mi prvom zgodom pucate u leđa. Priznaj!

Marsh se donekle sabrao. Po svemu sudeći, čvrsto je odlučio da šuti.

Valse se odjednom nasmiješi. Za Marsha je to bilo mnogo gore od smrknuta lica ili prijetnji. Prisjeti se kako je vidio Valsea s tim smiješkom na licu kad se spremio da svoje ljude povede u napad usred puščanih plotuna i prijetće grmljavine topova.

— Ne misliš li — zapita Valse s blagošću koja je nagrizala živce poput najteže prijetnje — da bi bilo mnogo razumnije kad bi progovorio?

* * *

Kaplje znoja pojave se na Marshevu licu. Dobro je znao da ne može računati ni na kakvu milost.

— Kazat ću ti sve što znam, poručniče — gotovo prošapće Marsh. — Kunem se da ću ti...

Odjednom zanijem. Oči mu se usmjere u nešto što se nalazilo iza Valseovih leđa. Napne se, a Valse odmah shvati da on namjerava odskočiti u stranu. Marsh je dakle lagao, njegov ortak se nalazio u blizini i upravo je namjeravao zapucati Valseu u leđa.

Jednim skokom Valse se nađe pokraj Marsha. Pograbi ga za ruku, snažno ga trgne i povuče ga pred sebe. U istom trenu prasne revolver.

Valse se snašao tako brzo da je iznenadio ne samo Marsha

već i njegova ortaka. Huff se više nije mogao suzdržati da ne zapuca. Metak se zabije u Marshovu tijelo koje je poput štita pokrivalo Valsea. U idućem trenu zagrmi oružje u Valseovoj ruci. Sve se to odigralo istom brzinom kojom je i započelo. Ipak je Huffov metak pogodio krivi cilj.

Valse polako spusti na tlo Marsheovo mrtvo tijelo. Na licu plaćenog ubojice skamenio se izraz iznenađenja i bola. Isti takav izraz bio je i na Huffovu licu. On je pao na tlo petnaestak metara dalje, još držeći u ruci oružje iz kojeg se pušilo.

Valse sve to nije želio niti mu je to bio naum. Istina, njihovom smrću bila je uklonjena opasna prijetnja, no oni mrtvi nisu mu mogli biti ni od kakve koristi. Da bi svom smrtnom neprijatelju izmaknuo tlo ispod nogu, bilo mu je potrebno njihovo svjedočanstvo.

Valse potraži Huffova konja i pronađe ga svezanog za neki grm. Uplašen pucnjavom, Marsheov konj je odjurio, tako da ga Valse nije mogao stići pješice. Ipak ga je u sedlu Huffova konja ubrzo stigao. Oba leša natovarivši na Marsheva konja, svezao ih i konja ostavio, a sam je odjahao dalje. Zano je da će životinja sama pronaći put do Sunčanog ranča.

Kako je bio gnjevan, bilo bi mu sasvim pravo da je naišao na Zacharyja, ali nije susreo njega, već Rudda, i to prije nego što je stigao do ograde Sunčanog ranča. Rudd je okupio većinu svojih ljudi. Sa svih strana čulo se mukanje goveda. Valse spoji usne u usku crtdu: bila je to

stoka iz njegova stada, a Rudd ju je tjerao s pašnjaka Sunčanog ranča.

Na stanovitoj udaljenosti pojavi se još nekoliko jahača. Rudd dojaše do Valsea i pokaže na jahače.

— To su tvoji ljudi — reče Rudd. — Poslao sam po njih da bi se pobrinuli za stado.

Valse je znao da se ta prijaznost ne odnosi na njega, već na goveda. Jedno je morao priznati Ruddu. Bio je dobar stočar i nije mogao dopustiti da stado ostane nezbrinuto.

— Ovdje nema dovoljno mjesta za takvo veliko stado — nastavi Rudd. — Bit će najbolje da ga otjeraš dalje dok... — zanijem i pogleda Valseova konja. — Odakle ti ovaj konj? — oštro upita.

— Marsh me dočekao u zasjedi — odgovori Valse. — Zatim je stigao Huff i pokušao mi pucati u leđa. Pogodio je Marsha, kojeg sam poput štita držao uz sebe. Potom sam sradio Huffa. Budući da je Marsh ubio moga konja, morao sam se upustiti u zamjenu. Obojica će stići na Marshevu konju.

Hladni Valseov izvještaj pobudi nevjericu kod Ruddovih ljudi. No koliko god da je taj izvještaj zvučao nevjerojatno, u pogibiju one dvojice nisu mogli sumnjati. Valse je budno iščekivao kako će prihvatiti njegove vijesti. Sharkey i njegovi drugi jahači brzo su se približavali.

Zavlada šutnja ispunjena nelagodnošću. Na Ruddu i njegovim ljudima vidjelo se da nisu znali za Huffove i Marsheve namjere. No svakako su znali

da su obojica bili revolveraši. Ako dosad nisu znali pravo stanje, ako nisu znali kako je Valse »poginuo« u ratu, sada su to mogli naslutiti. I oni su bili revolveraši, ali ne i ubojice.

— Grom i pakao! — vikne Rudd s nekom mješavinom iznenađenja i čuđenja u prizvuku glasa. Zatrese glavom. — S tim nemam nikakve veze. Sigurno je to bila njihova vlastita zamisao. Eto, to je za tebe samo razlog više da što prije kreneš na put sa svojim stadom.

— Pustinja će zazelenjeti prije nego što to učinim — odgovori Valse i pogleda Rudda tako da je predradnik, slegnuvši ramenima, odvratio pogled u stranu.

— Kako hoćeš — progunda Rudd i pogleda ljude koji su stigli iz Teksasa.

Sjedili su u sedlima naoko nehajno, ali bili su budni i spremni. Ništa nisu zapitkivali, nisu tražili objašnjenja. Time su htjeli pokazati kako su spremni pomoći Valseu.

— Jedno je sigurno — doda Rudd. — Ovdje nećeš pronaći pašnjak za sebe. Dodite, mladići! Imamo posla.

Bilo je to povlačenje, ali na neki način bila je to čak i pobjeda. S pašnjaka Sunčanog ranča otjerali su veliko stado i Valse ništa nije mogao učiniti protiv toga. Istina, mogao ih je prisiliti na borbu, no to se ne bi isplatilo.

Valse ipak nije namjeravao potražiti drugi pašnjak, neki što ga još nitko nije zaposjeo. Bilo je tu i drugih rančeva, a neki od njih zacijelo su zauzimali više

pašnjaka nego što im je trenutno bilo potrebno.

U »Lundeen's Saloonu« Valse se raspitivao o pašnjacima kod nekoliko rančera. Svi su bili vrlo ljubazni, no ipak oprezni.

Priča o borbi s Marshem i Huffom stigla je u grad prije Valsea. Pogibija te dvojice bila je još jedan razlog za neprijateljstvo Valsea i Zacharyja, koje je raslo prema svom vrhuncu. Svi su smatrali da je najbolje da se drže podalje od Valsea, a Zachary je postao isuviše moćan u tom kraju a da bi stavio na kocku svoj društveni položaj. Sigurno je rančerima već rekao da će, daju li Valseu na raspolaganje neki pašnjak, to smatrati neprijateljskim činom protiv sebe.

Nijedan rančer zbog toga Valseu nije mogao prepustiti pašnjak za njegovo veliko stado, pa čak ni na nekoliko dana. Svaki od njih izrazio je žaljenje i pronašao neku izliku. U tome su svi bili jednodušni.

Dok je Valse poslije svih tih odbijanja stajao ispred saluna, obasjan zrakama zalazećeg sunca, u njemu se opet podigao onaj val žestoke nestrpljivosti. Pažnju mu odjednom privuče neka žena u muškoj odjeći. Jahała je. Prvi put je vidio nešto takvo. Kad se Wanda Daniels zaustavila pokraj njega, Valse se još više začudio.

— Dobra večer, gospodine Valse! — pozdravi ga. — Nadała sam se da ću vas zateći u gradu.

Vladala se poput muškarca, nije se brinula za uvriježene običaje, a Valseu se to sviđalo.

— Valse? — podigao je obrve.

— Ljudi se boje osloviti me prezimenom.

Wanda pogleda na njegova konja, koji je stajao u blizini.

— Vaš konj, je li? Pojašite dio puta sa mnom, da bismo mogli nesmetano razgovarati.

Neke dvije žene u blizini toliko su načulile uši da su shvatile smisao razgovora. Samo su prezirno otpuhnule na »besramni poziv«.

Valse požuri da odveže konja i uzjaše. Zajedno krenu iz grada.

— Doista je lijepo što me niste smatrali otrovnim korovom — reče Valse.

Wanda se nasmiješi.

— Drug ste u patnji. No za neke ljude ste doista otrovni korov, tako sam barem načula. A što se tiče vašeg prezimena...

morala sam vas osloviti nekim prezimenom. Osim toga, pouzdano znam da ste vi Rick Valse.

— Kako to?

— Saralee vas je prepoznala. Inače ne bi bila toliko uznemirena. Ali nisam došla ovamo da bih s vama razgovarala o Saralee. Čula sam da tražite pašnjak za svoja goveda i da su vam svi okrenuli leđa jer se boje vašeg bratića.

— I ja sam to zapazio.

— Možda bismo si uzajamno mogli pomoći — reče Wanda.

— Ranč 64 pokušavam pretvoriti u posjed koji će donositi dobit. No to je teško. Između ostalog i zbog toga što imam premalo stoke. Samo pašnjaka imam napretek. A vi imate stado bez pašnjaka. Predlažem vam da se udružimo, s jednakim dijelovima. Vama će pripadati pola ranča, a meni pola

stada. Dakako, pođe li vam za rukom da vratite Sunčani ranč, to neće biti ni u kakvoj vezi s našim dogovorom. Što na to kažete? — Bila je to razumna i poštena ponuda. Ali i hrabra. Svi drugi pribojavali su se Zacharyjeva gnjeva i zbog toga su Valseu uskratili pomoć. No Wanda se odvažila. — Moram vam još reći da Ranč 64 nije zadužen — doda Wanda, jer je Valse zamišljeno šutio.

— Nisam o tome razmišljao — uzvрати Valse. — Iznenadili ste me. To možda za vas i nije dobar posao, jer ćete time sebi naprtiti na leđa Zacharyjevo neprijateljstvo.

— Dakako. No Zachary vas se boji. Zbog toga ste za mene najbolji partner. Čovjek ste koji se bori za svoja prava. Zbog toga se nalazimo u istom čamcu.

— Gledate li na to tako, pristajem — odgovori Valse. — Možemo kad god želite sastaviti pisani ugovor.

Wanda Daniels slegne ramenima i nasmiješi se. Sada je izgledala ženstveno.

— Ako baš želite, i meni će to biti pravo. Ali dovoljna mi je i riječ partner.

Pruži mu ruku a Valse je prihvati i osjeti da je stisak njezine ruke vrlo čvrst.

— To vrijedi i za mene, ortakinjo. Kazat ću svojim ljudima da potjeraju stado.

V

Iste večeri stado se našlo na pašnjaku Ranča 64, a Valse i njegovi ljudi sjedili su u kuhinji za bogatim stolom. I dok su još večerali, izvana ga netko pozo-

ve. Valseu se učini da mu je taj glas poznat. Krene napolje.

Ugleda lice visokog starca, zagleda se u sjajne plave oči ispod sijede kose koja je sjala poput njegove i osjeti snažan stisak ruke.

— Kladim se da je to Rick Valse glavom! — zagrmi neočekivani posjetilac. — Zabijelio si se odozgo, upravo kao i ja, je li, Rick! No inače si stari Rick Valse. Čuo sam da si ovdje i dojahao sam da bih te vidio. Vraški mi je drago što si se vratio.

— Bob Fortescue! — Valse se nasmiješi. — Stara skitnico, gdje si bio svih ovih godina? Pravi si melem za moje oči!

Napokon se dogodilo nešto što je Valseu ugrijalo srce. Fortescue je bio jedan od njegovih najboljih prijatelja i pripadao je među ljude Sunčanog ranča. Valse nije računao s tim da će ga ponovo vidjeti, jer je kauboj, kako je naćuo, već davno napustio ranč. Sada ga je dovela neka sretna slučajnost. Bilo je i te kako značajno što ga je Fortescue prepoznao.

— Uđi samo, upravo smo za večerom. Pojedi nešto s nama. Kaži odakle puše vjetar.

— Zapravo bih mogao još nešto pojesti. Eto, sada radim prijeko, na Granny Creeku. Vratio sam se tek prije nekoliko mjeseci. Bio sam u Kansasu.

Kad su večerali, Valse je nagovarao prijatelja da ostane na konaku, no Fortescue je rekao da ne smije gubiti vrijeme, jer još mora obaviti neki posao za svoga rančera.

— Ali prekosutra — obeća Fortescue — bit ću u vašem gradu i kazat ću ljudima da su

gluplji od kojota. Jasno je da si ti Rick Valse. Prepoznao bih te uvijek i svagdje. A sada moram odjahati. Do viđenja, Rick!

Nasmiješi se, uspne se u sedlo i odjaše.

Razdragana srca, Valse je dugo gledao za njim. Ipak mu je bilo draže što je prijatelj odjahao, jer je te noći naumio obaviti važan posao, i to bez ičije pomoći.

* * *

Susret sa Saralee ostavio je na Valsea mučan dojam. Bio je duboko uvjeren da ga je prepoznala, ali da se za njega nije htjela založiti. Naumila se udati za čovjeka kojemu će ubuduće pripadati Sunčani ranč i očito se više brinula o Zacharyju nego o Valseu. No Valse je u to ubrzo posumnjao: zaprepaštenje i zbunjenost djevojaka nije mogla odglumiti. Netko, navjerojatnije Zachary, prisilio ju je da se pretvara kako ne poznaje Valsea. Drugačije nije mogao objasniti djevojčino vladanje. A Wanda mu je, osim toga, u povjerljivom razgovoru kazala da je u Saralee ponovo usplamsala ljubav prema njemu. Wanda mu nije mogla kazati čime je Zachary ucijenio djevojku, jer joj Saralee o tome ništa nije rekla.

Zbog toga je Rick Valse još čvršće odlučio da će spriječiti vjenčanje Zacharyja i Saralee.

Kad je zaprijetio Zacharyju da će ga prije ubiti nego dopustiti da se vjenča sa Saralee, Valse je mislio na to da ga pred svjedocima izazove na častan dvoboj. No sada je znao da bi to bilo besmisleno. Čovjek koji je

za njim na ratište poslao ubojice i zatim ponovo nahuškao na njega ona dva nitkova sigurno neće dopustiti da ga netko izazove na dvoboj.

Već sutra će Saralee tome čovjeku zauvijek pružiti ruku. Valse je vidio samo jedno valjano rješenje: da otme Zacharyja i da ga neko vrijeme drži u zatočeništvu.

Dok su njegovi ljudi uz bendžo pjevali i polako se spremali na počinak, Valse je osedlao konja i izjahao u ljetnu noć.

Put od Ranča 64 do grada vodio je pokraj velikih vrata na ogradi pašnjaka Sunčanog ranča. Valse je jahao poprijeko i približio se stazi što su je utrлагoveda i vratima. Zaustavio se u sjeni stabla na rubu čistine i u tom trenutku je na stazi opazio jahača. Dopustio je čovjeku da mu se približi. Nasmiješi se prepoznavši ga. Bio je to Fortescue. Starac je toliko zabacio šešir na zatiljak da mu je sijeda kosa sjala na mjesecini.

Pošto je krenuo s Ranča 64, Fortescue je očito susreo čovjeka s kojim se dobrano zadržao. Valse ga je htio osloviti, no ipak je to propustio. Bio je preblizu Sunčanog ranča i mogao je pobuditi neželjenu pažnju.

Kad je hitac iz teškog revolvra presjekao tišinu noći, Valse se od zaprepaštenja ukočio. Krajičkom oka je vidio kako je nešto bljesnulo na drugoj strani čistine. Istodobno je zapazio kako se Fortescue naglo uspravio u sedlu i kako mu se zatim tijelo zgrčilo. Konj se uplašio i propeo, a mlohavo tijelo padne sa sedla.

Valse je tako postao svjedok

hladnokrvnog ubojstva. Odmah mu padne na um da je taj napad bio usmjeren na njega. Netko je smatrao da će on te noći posjetiti Sunčani ranč, vrebao ga, a onda je Fortescue pao kao nevina žrtva zabune. Sijeda kosa uvjerila je ubojicu da se pred njegovim pištoljem nalazi Rick Valse.

Valse je napregnuto gledao prema mjestu na kojem je zapažio plamičak iz cijevi, no ondje se još ništa nije pomaknulo. Grm se naposljetku razdvoji i ubojica izjaše na mjesečinom osvijetljenu čistinu. Valse je s nevjericom gledao u njega. Mladi Indijanac držao je revolver u ruci. Ricku se učini da vidi dim kako izlazi iz cijevi.

Bio je to začuđujuće dobar hitac, pogotovu za Indijanca. Samo je nekolicina njih umjela pogoditi cilj iz puške. Pištoljem bi redovito promašili, tako da su većinom odustajali od toga oružja. Ali uz dobru vidljivost i neznatnu udaljenost žrtve nije bilo teško pogoditi. Neobično je bilo samo to što je pucao Indijanac i pri tome se poslužio pištoljem.

Bez obzira na sve to, bilo je to podmuklo i besramno ubojstvo. Valse je morao potisnuti gnjevni poriv da izide iz svoga skrovišta. Stisnutih zuba prisili se na strpljivo čekanje. Dopusti ubojici da dojaše do žrtve i tako mu se približi. Tada Valse izjaše ispod sjene stabla, i to korakom, da bi se što neopaženije približio Indijancu. Ali Indijanac ga je odmah opazio i trgnuo konja. Valse obode konja. No bio je besmislen čak i pokušaj da stigne Indijanca prije nego što mu ši-

pražje pruži zaštitu. Valse bijesno ispali hitac, no odmah je znao da je promašio. Nije se zapravo ni nadao da će pogoditi.

Sada je morao odlučiti hoće li progoniti ubojicu unatoč tome što su izgledi u uspjeh bili neznatni.

Nevoljko zatrese glavom, okrene konja i pride prijatelju. Možda je još živ, pomisli, i treba mu pomoć.

Ali čim je sjahao i zaputio se prema nepomičnom tijelu na tlu, shvatio je da prijatelju više ne može pomoći.

Stari kauboj ležao je licem na tlu a velika rana na zatiljku kazivala je sve. Zacijelo je ostao na mjestu mrtav.

Rick je bio i potresen i gnjevan. Fortescue mu je bio najbolji prijatelj i ponovo je to dokazao prije nekoliko sati. Sada je ležao mrtav, poginuo je kao žrtva podmuklog ubojstva iz zasjede. Sumnja da je metak bio namijenjen njemu, Valseu, nije mu mogla pružiti nikakvu utjehu. Baš suprotno!

Slika tog umorstva bila je ponešto iskrivljena time što je ubojica bio Indijanac. Moglo se to protumačiti i tako da je napad ipak bio usmjeren na Fortescuea. Možda mu je taj mladi Indijanac bio neprijatelj ili neki bliski rođak nekog neprijatelja. Možda je Fortescue zatekao Indijanca u krađi stoke i zadovoljio se time da ga premlati. Indijanac takvu sramotu može oprati samo krvlju, a ubojstvo neprijatelja iz zasjede za njega nije nečasno, već slave vrijedno lukavstvo.

Valse je začuo jahače tek kad su ga opkolili, toliko su ga obu-

zeli osjećaji. Kad je podigao pogled, ugledao je oko sebe šest jahača, među kojima je jednoga odmah prepoznao. Bio je to Rudd, predradnik Sunčanog ranča.

— Prokleti kukavički ubojico!
— zareži Rudd. — Za to ćeš vi-
siti!

* * *

Ostali sjašu. Mjesečevo svjetlo pokaže njihova ozlojedena lica. Valseova ruka odmah krene prema dršku revolvera, no zaustavi se na polovici puta, jer su cijevi već bile uperene u njega. Znao je da bi poginuo prije nego što dohvati revolver.

Rick shvati da Zachary nije zaboravio njegovu prijetnju. Zbog toga je uoči dana vjenčanja poslao svoje ljude u ophodnju okolicom ranča.

Zacharyjevi ljudi čuli su hice i, dakako, odmah krenuli da vide što se događa. Ugledali su mrtvaca, a kako Indijancu nije bilo ni traga, zaključili su da je Fortescuea ustrijelio Valse.

— Ubijen je iz zasjede! — reče Rudd. — Metak ga je pogodio u zatiljak.

Pruži ruku i trgne Valseu oružje iz korica. Potišten zbog smrti prijatelja, Valse je propustio nešto, što bi inače svakako učinio. Ispaljenu čahuru nije izbacio iz bunja niti je ponovo napunio oružje.

Rudd izbacila čahuru i pokaže je drugima.

— To je očit dokaz — reče jedan od njegovih ljudi. — Objesimo ga!

— Tako je — odvrati Rudd. — Neka jedan od vas prebaci uže preko grane onoga stabla, a

drugi neka ga svežu!

— Samo trenutak, Rudde! — usprotivi se Valse. — Nisam ga ja ustrijelio. Bio je to neki Indijanac. Ispalio sam hitac za njim...

Dalje nije stigao. S leđa su ga dva čovjeka pograbila za ruke, a Rudd ga je udario preko usta. Udarac je bio tako snažan da je Valseu glava poletjela natrag. Usna mu je pukla i bio je ošamućen. Unatoč tome očajnički se pokušavao osloboditi one dvojice. No poslije udarca drškom revolvera po glavi njegova naprezanja prestanu.

Bili su duboko uvjereni da su ga zatekli na nedjelu, prilikom najpodmuklijeg umorstva. Taj besramni čin pobudio bi gnjev svakoga poštenog čovjeka. Sada su bili uvjereni da Valse ni pošto nije ubio Huffa i Marsha u poštenoj borbi.

Udarac revolverom izazvao je pravu eksploziju u Rickovoj glavi. Koljena su mu popustila i mlohavo je visio na rukama one dvojice što su ga pridržavala.

Ljudi ga spuste na tlo. Poslije nekog vremena u glavi mu se malo razbistri. Sada je shvaćao što se događa oko njega i razumio je smisao razgovora, no udovi su mu još bili bez snage, čak mu je i jezik otkazao poslušnost.

Nesumnjivo su ga namjeravali objesiti. I još je nešto shvatio. Rudda je obuzela mržnja, neko grozno, divlje neprijateljstvo ga je tjeralo da ostvari svoje namjere. Bila je to ona stara mržnja prema Ricku Valseu koju je osjećao već godinama.

No to je ujedno značilo da ga

je Rudd u međuvremenu prepoznao.

Netko ga zgrabi za ovratnik i poput vreće odvuče prema skupini stabala.

Radili su u grozničavoj žurbi, što je urodilo greškama. Naposljetku se uže našlo na pravome mjestu, s omčom na jednom kraju. Valsea su uspravili i navukli mu omču preko glave. Dvojica od petorice što ih je Rudd doveo pridržavala su ga.

– Što ćemo sada? – upita jedan od njih. – Mislim da bi bilo najjednostavnije da ga posjednemo u sedlo.

– Da, i ja tako mislim – potvrđi Rudd. – Dovedite konja!

Jedan od ljudi dovede Valseova konja i pridrži ga za uzde, jer je životinja bila uznemirena. No Rudd se ipak pokolebao kad je morao narediti ljudima da podignu Valsea u sedlo.

Njegov gnjev izazvao je to naoko kukavičko umorstovo, no i svoju mržnju prema Valseu u prvi mah je pripisao tom gnjevu. Ali sada, kad je splasnuo prvo uzbuđenje, počeo je shvaćati što se u njemu zbiva. U međuvremenu je doista prepoznao Ricka Valsea i stoga se, zapravo, u njemu rasplamsala ona stara mržnja. No bio je dovoljno pošten da shvati kako ga upravo ta mržnja navodi na ubojstvo. Istina, imao je on svojih slabosti i mana, no u osnovi je bio pošten. Razmislivši o svemu tome, osjetio je nelagodnost. Što se njega tiče, treba objesiti čovjeka zatečenog prilikom podmuklog ubojstva. No objesi li ga da bi time zadovoljio svoju mržnju iz davnine...

Jedan od Ruddovih ljudi nije sudjelovao u zlostavljanju Val-

sea. Polako je objahao čistinu i pozabavio se tragovima. Kad se vratio, pogledao je ostale.

– Nije li sjedokosi kazao da je u ovoga pucao neki Indijanac? – Pri tome palcem pokaže na Fortescueovo nepomično tijelo.

Rudd ga mrko pogleda.

– Da, kazao je.

– Osim toga je kazao da je ispalio hitac za Indijancem, nije li tako?

– Da. Zar mu čak i to vjeruješ? – zlovoljno upita Rudd.

Sada je i on počeo dublje razmišljati. Znao je da Valse pripada među ljude koji ni najgorem neprijatelju ne bi pucali u leđa. A znao je i to da je Fortescue bio ne samo Valseov kauboj već i njegov najbolji prijatelj.

– Mislim da mu se može vjerovati. – Kauboj kimne. – Ondje sam pronašao mjesto s kojega je ubijen ovaj čovjek.

Vjerojatno ga je ubio ovaj ovdje – odvrati jedan od Ruddovih ljudi.

Čovjek na konju zatrese glavom.

– Ubojica je iz zasjede izjahao na čistinu, da bi pogledao svoju žrtvu. Pri tome je trgnuo konja i pobjegao onamo odakle je i stigao. Na njegovu tragu pronašao sam malo krvi. Čini se da je sjedokosi pucao u njega, kako je i kazao. Pogodio ga je. Valse, ili kako se već zove, progonio je čovjeka preko čistine, a zatim se vratio do Fortescuea. I tu smo ga zatekli.

Zavladala je tišina. U Ruddu se očito vodila borba suprotnih osjećaja. S jedne strane pružila mu se zgoda da se osveti za poniženje, a s druge strane sve je

govorilo da je kauboj pravilno protumačio tragove. Rudd je znao da nikada neće imati mira ako objesi nevinog čovjeka iz osvete.

Time je, spoznao je to gotovo s gnjevom, već donio odluku.

— Skinite uže! — zagrmi. — Posjednite ga na konja! Dat ćemo mu priliku da govori, a sutra ujutro ćemo pažljivije ispitati tragove. Ako zaključimo da je on ubojica, tada ćemo ga objesiti.

Valse podigne glavu da bi mu lakše skinuli omču. Čuo je sve što je bilo rečeno. Riječi kao da su do njega dopirale iz velike udaljenosti. Njegova obamrlost počela je popuštati.

— Hvala ti za ovu zgodu, Rudde — reče Valse. — Uostalom, Fortescue je večerao prije, ko, na Ranču 64. Pred svima je kazao da sam ja Rick Valse i namjeravao je to izjaviti u gradu. Možeš se o tome raspitati kod gospođice Daniels. Zar uistinu misliš da bih mogao pucaati u leđa čovjeku koji je za mene tako važan?

Ne, to Valse nikada ne bi učinio, Rudd je bio duboko uvjeren. Postupili su u zabludi i zbog toga brzopleto. Unatoč tome Rudd odgovori nevoljko:

— To je tvoja priča. Sve ćemo provjeriti, pa ako tvoje riječi nisu istinite, objesit ćemo te. Dok sve ne bude jasno, nećemo se upuštati u rizik. Odvest ćemo te u grad.

VI

U rano prijepodne ugledaju pred sobom Lundeen's. Valse nije znao, a Rudd je zaboravio,

da je za deset sati zakazano vjenčanje Zacharyja i Saralee.

Ali nešto ih na to podsjeti. Ispod stabala pokrij Lundeen's Storea, koji je sada također bio salun, bili su postavljeni stolovi. Očekivalo se mnogo gostiju. Stolovi su bili prostrti a oko njih su postajkivali svečano odjeveni ljudi. Neprestano su dolazili novi gosti.

Valse ugleda Zacharyja u tamnom odijelu, zadovoljnog i nasmijanog. Neka žena podigne pogled. Kad je ugledala jahalice, razrogači oči: Valse je sjedio vezan u sedlu, raskrvarene glave, a iza njega je bio konj s mrtvacem u sedlu.

Žena krikne, a drugi se naglo okrenu i pogledaju u smjeru u kojem je gledala i ona. Valse zapazi kako je Zacharyju nestalo krvi iz lica.

* * *

Kad je vidio koga je Rudd doveo kao zatočenika, u Zacharyju se podigne val gnjeva i zabrinutosti. Bio je bijesan na svoga predradnika. Ako je protiv Valsea imao dokaza za lišavanje slobode i kažnjavanje, nije bilo potrebno da ga dovodi u grad. Sada će od toga nastati velika nevolja, Zachary je to znao.

Na njegovim usnama ipak zatitra zlobni smiješak, ali samo na trenutak: možda Rudd doista ima u rukama jaku kartu kojom će se zauvijek osloboditi Valse.

— Što sve to znači, Rudde? — Lundeen istupi pred skupinu na konjima.

— Dogodilo se ubojstvo — odgovori Rudd. — Ne znamo tko ga je počinio, jer bi taj inače već

visio i ne bismo se trudili da ga dovedemo u grad.

Pride im i Zachary, uočljiva pojava u svom svečanom tamnom odijelu.

— Je li on ubojica, Rudde? — upita.

— Čini mi se da jest — odgovori predradnik. — Izjahao sam s kaubojima u noć da bismo pripazili na kradljivce stoke. — Sto se prisutnih tiče, to je zvučalo uvjerljivo, tako da Zachary nije morao ništa objašnjavati.

— Odjednom smo začuli hice. Htjeli smo ustanoviti što se događa. Na čistini smo pronašli Fortescuea s metkom u zatiljku, a ovaj ovdje je stajao pokraj njega. Činilo nam se da ga je on ustrijelio.

Sada pride i de Polo. U zapučku svečanog odijela nosio je cvijet.

— Zašto vam se učinilo da ga je on ustrijelio? Zar samo zato što je bio prisutan? — upita.

— Ne samo zato — odgovori Rudd. — Sjetio sam se da je Fortescue bio Valseov dobar prijatelj. Možda je ovaj čovjek od Fortescuea zahtijevao da ga prisna za Valsea, a Fortescue je to odbio. To bi mogao biti dovoljan razlog da ga ustrijeli.

— Ali nešto ipak ne bi pristajalo u tu sliku, Rudde — umiješa se Valse. — Kako sam ti već rekao, Fortescue je s nama večerao na Ranču 64 i ondje je pred svima, pa i pred Wandom Daniels, izjavio da sam ja Rick Valse. To se nikako ne podudara s tvojom sumnjom.

Među prisutnima se razlegne žamor. Rudd nastavi, kao da se brani:

— Ustrijeljeni Fortescue le-

žao je na tlu, a ovaj je stajao iznad njega s revolverom u korici. Cijev je još bila topla a u bubnju se nalazila ispaljena čahura. Priča koju je ispričao, da je Fortescuea ustrijelio neki Indijanac, zvučala je lažno.

— Indijañac? — poviče Zachary.

Rudd pogleda svoga poslodavca, ali njegovc lice ništa nije odavalo.

— Da, Indijanac. Ali nisam mu povjerovao. No Marshall — Rud pokaže na jednog kauboja — pronašao je tragove krvi ranjenog čovjeka koji je pobjegao. A Valse, kako ovaj naziva samog sebe, tvrdi da je vidio kako je Indijanac pucao u Fortescuea i da je on zapucao za Indijancem u bijegu.

U tišini što je zavládala svi su razmišljali o onom što je saopćio Rudd. Ako je Fortescuea ustrijelio Indijanac, a Valse je zatim Indijanca ranio, onda bi u njihovu gradu, koji se nalazi blizu indijanskog rezervata, mogao ubrzo nastati pokolj.

— To je upravo ono što čovjek može očekivati od crvenokošca! — javi se neki glas.

Pripadao je Samu Underhillu, uvijek pijanom trgovcu, koji bi u svojoj trgovini, kad je bio dovoljno trijezan, prodavao lošu robu. Bil je to jedina konkurencija Lundeen's Storeu, ako se taj lokal mogao tako nazvati.

Sve se to može lako provjeriti — reče de Polo. — Ali ja više ne sumnjam da će gospodica Daniels potvrditi ono što je Fortescue kazao o Valseu. Sve čvršće sam uvjeren da smo pogriješili i da je ovaj čovjek ovdje doista

Rick Valse.

Kockar nije dopuštao nika-
kva prigovora svom objašnje-
nju. Prišao je Valseu i počeo mu
razrješavati sponu. Trenutak
kasnije mu se pridruži Lun-
deen.

— Čini mi se da sam i ja bio
slijep — prizna trgovac. — Sada
te prepoznajem, Rick... uistinu
mi je žao.

Valseovo se raspoloženje po-
pravi. Ti ljudi su postupali u
skladu sa svojim istinskim uvje-
renjem. Naprosto ga nisu pre-
poznali. A pošto su spoznali
svoju zabludu, nisu oklijevali
da to priznaju. Valse sjaše.

— Hvala vam, momci! — reče
— Znao sam da ćete shvatiti
svoju zabludu. Čak se i Rudd
uvjerio da sam ja Rick Valse.

Rudd to nije ni pokušao pore-
ći. Istina, na licu svoga poslo-
davca zapazio je ljutnju, ali nije
se na to osvrtao. Zamalo ga nje-
gova mržnja prema Valseu nije
navela da objesi tog čovjeka.
Zbog toga se još sramio svojih
postupaka. Sada ga je samopo-
štovanje navelo da prizna isti-
nu:

— Da — progunda — sklon
sam priznati da si ti Valse.

Zachary se silno uznemiri. Is-
tina, on je još mogao tvrditi da
u Valseu ne prepoznaje svoga
bratića. Ako malo-pomalo svi
stanu na Valseovu stranu, što
će se zacijelo dogoditi, on neće
moći zadržati Sunčani ranč i
sve će završiti njegovim pora-
zom.

Bio je ogorčen. Najprije su
Huff i March dva puta zakazali,
zapravo tri puta, a sada je zaka-
zao i Indijanac. Fortescuea je
zamijenio s Valseom. No iz In-

dijančeva promašaja mogla se
izvući korist. U uzbuđenju oko
Valsea svi su, čini se, zaboravili
što znači ranjavanje Indijanca.
Zahcaryjev snažni glas podsjeti
ih na to:

— Ne zaboravljamo li zapra-
vo ono što je najvažnije? Ti tvr-
diš — pri tome pogleda Valsea,
ne želeći ga osloviti prezime-
nom — kako je neki Indijanac
ustrijelio Fortescuea i kako si
zatim ti ranio toga Indijanca.

Valse kimne.

— Eto, ljudi... o tome je riječ
— važno će Zachary.

— Mislim da bi svatko od nas
tako postupio — priskoči de Po-
lo u pomoć ponovo pronade-
nom prijatelju.

Drugi kimnu, no svi su shva-
tili što je Zachary želio istaknu-
ti.

Krvavi sukob mogao bi iza-
zvati izljev nagomilanog gnjeva
Indijanaca, tako da bi se već su-
tra na njih mogle stručiti sve
strahote rata s Indijancima.

— Možda bi ti to učinio, de
Polo — podbode ga Zachary. —
Možda. Ali sumnjam da bih ja
tako postupio, a i mnogi drugi.

— Zar bi ti prekriženih ruku
promatrao kako Indijanac ubi-
ja bijelca? — začudi se de Polo.

— Ne bih. Ali da sam se slu-
čajno našao na mjestu događa-
ja, možda ne bih pucao ni u bi-
jelca ni u Indijanca. Evo što že-
lim reći: u svom pisaćem stolu
imam nešto čega sam se sjetio
tek prije dva dana. Uz postupke
ovog sjedokosog čovjeka to pri-
staje kao poklopac na lonac.
Stoga ne bih bio nimalo sretan
kad bi on doista bio moj bratić.
Još u to ne vjerujem. Mislim da
se on služi lažima samo zato da

bi za nekoliko sati produžio svoj život. Čak ako Wanda i potvrdi njegovu priču, ono što ću vam pokazati savršeno će se uklapati u zbivanja.

* * *

Zachary pođe u svoj ured na prvom katu povrh Lundeen's Storea. U cijelom kraju postao je čovjek u čije poštenje nitko nije sumnjao. Svi su se saginjali pred njegovom moći i utjecajem. Zbog toga su njegove riječi bile prihvaćene gotovo sa strahopoštovanjem i svi su radoznalo iščekivali njegov povratak, pa i Rick Valse. Ipak su viđeni građani radije pošli u Lundeen's Store, da bi za barom, u užem krugu, raspravljali o budućem toku događaja.

Ljude za barom Zachary nije ostavio da dugo čekaju. Ubrzo je sišao s potjernicom koju je već pokazao Saralee. Zaputio se u trgovinu, prišao baru i raširio potjernicu.

— Prije nekoliko tjedana ovo sam pronašao među gradonačelnikovom poštom — objasni.

— Kao što znate, vlasti iz susjednih okruga i gradova redovito mi šalju takve obavijesti da bismo se znali pripremiti. Prije dva dana nešto me navelo da se prisjetim te potjernice. Ponovo sam je pročitao, a sada to učinite i vi.

Zachary nije počinio grešku, nije im kazao kakve bi zaključke morali donijeti. Bilo je mnogo bolje da ih donesu sami.

Promatrao ih je dok su sakupljenih obrva čitali opis Koljača s Missourija i zločina zbog kojih ga traže. Većina je znala da tobožnji voda gerilaca nije

ništa drugo nego krvlju okaljan razbojnik, koje su i Sjever i Jug podjednako mrzili. Taj nitkov je pripadao među najprezrenije u zemlji.

Dok su čitali potjernicu, ljudima nije izmakao opis, koji se savršeno podudarao s opisom Ricka Valsea, onog Ricka Valsea koji je prije pet godina otišao u rat. Razmišljali su o njegovoj tvrdnji da se nalazio u zarobljeništvu i o tome da za to nije izložio dokaze. Ministarstvo rata objavilo je njegovu pogibiju, no to je mogla biti i zabuda.

Preko Ludeenovih leđa i Valse je sve pročitao. Za njega je to bila samo potvrda da se Zachary našao u škripcu, jer je upravo očajnički posezao za sumnjivim sredstvima. Pri tome je ostajao hladnokrvan, prepređeno je odigravao svoje karte. Njegov pogled ostao je hladan i kad mu je de Polo zavirio u oči.

— Tek sada razumijem što nam želiš kazati — reče kockar, a Zachary kimne.

— Neki među vama, momci, duboko su uvjereni da je on Rick Valse — mirno će Zachary sa zluradim smiješkom. — Možda jest, a možda i nije. Dok god je moguća sumnja, radije u to neću povjerovati. Radije ću vjerovati da je moj bratić poginuo na bojištu kad je svoje ljude poveo u napad.

Bilo je to lukavo. To mu je donijelo suosjećanje sugrađana i njihovu sklonost da sumnjaju u Valseov identitet. Jedno su pouzdano znali: čovjek poput tog krvavog zlikovca ne bi ni malo oklijevao da poćini umor-

stvo kakvo se dogodilo prethodne noći. Sada su shvaćali zašto Zachary neće da ima nikakve veze s tim čovjekom.

* * *

Sunce je bilo visoko na nebu. Vjenčanje je moralo biti obavljeno već prije sat vremena. U uzbuđenju su ljudi zaboravili na svečanost zbog koje su se okupili, sve dok se nisu otvorila vrata. Ušlo je nekoliko žena i svima se na licu odražavala zabrinutost, pa i ogorčenje.

Gospoda Elwood, nježna a ipak odrješita, zastane ispred Zacharyja.

— Gospodine Zachary, zar ste zaboravili na svoje vjenčanje?

— upita ga.

— Ah, nipošto... gospodo Elwood, nisam zaboravio! — uvjeravao ju je Zachary. — Žao mi je... ali naišli smo na nešto što nikako nismo mogli odgoditi.

— Možda... — zajedljivo će gospoda Elwood. — Ono zbog čega čovjek zaboravlja na vlastito vjenčanje mora doista biti hitno! Ali mogli ste nam barem kazati gdje je vaša zaručnica.

— Saralee? — Zacharyjev glas je odavao zbunjenost. — Žao mi je što sam je ostavio da čeka.

Gospoda Elwood reče:

— Već cijeli sat nitko ne zna gdje je, nitko je nije vidio. Mislili smo da barem vi znate gdje se nalazi.

Zachary zatrese glavom.

— Pa ja sam mislio da je s vama, ženama. Oh, naljutit će se na mene. Nadao sam se da ćete shvatiti zašto sam odgodio vjenčanje i...

Zavlada mučna tišina. Valse je promatrao svoje sugradane. Njihovi hladni pogledi kazivali su da sada više nije riječ o tome da on dokaže da je Rick Valse. Sada se nalazio pred sudom kojemu je morao dokazati da nije Koljač s Missourija.

Obuzme ga nelagodnost. Znao je da je sada bliže omći nego što je bio ispod stabla na onoj čistini. Lundeen prekine šutnju:

— Sve se to svodi na nešto krajnje ozbiljno. Ali nećemo biti brzopleti, nećemo počinuti grešku koja se više ne bi mogla ispraviti.

— Nipošto! — potvrdi de Polo.

— Ali također ne smijemo prekrížiti ruke i čekati.

Ljudi kimnu i time izraze svoju suglasnost, no to je istodobno bio i zahtjev upućen Valseu da odbije najnoviju optužbu, ako može.

Otkako su ga oslobodili spona, tako da mu je krv nesmetano kolala žilama. Valse se osjećao bolje. Ali nešto ga se ipak dojmilo teže od svih boli što ih je još osjećao: beskrajna bezobzirnost njegova bratića Armina Zacharyja što se stvorila u ciglih pet godina i pretvorila ga u čudovište.

Znao je jednostavan način kako da Zacharyjevu optužbu pretvori u njezinu suprotnost, no oklijevao je da se njime posluži.

Prije nego što je o tome odlučio, otvore se vrata i u prostoru utrči gospoda Elwood u pratnji nekoliko žena. Sada su uistinu bile uznemirene.

Zaustavi se pred Lundeenom poput gnjevne sutkinje.

— Kakva je to glasina da je nekog čovjeka ustrijelio Indijanac koji je zatim ranjen pobjegao? Je li to točno?

— Pa eto... nismo još sasvim sigurni, gospodo... — započne Lundeen, ali ona ga prekine:

— Nemojte ni pokušati da me se oslobodite ispraznim izlikama. Ponajmanje sada! Dakle je li neki Indijanac pucao ili nije?

— Tako kažu — reče Zachary.

— No je li to točno?

— Ali sasvim je točno da je ustrijeljeni bijelac stigao u grad! — povisila je glas. — Prema tome, točan je i drugi dio priče. A kad je to točno, što će učiniti Indijanci? Svi to znamo. Došla sam ovamo da bih vam kazala kako je u međuvremenu pronađena haljina Saralee. Njezina vjenčana haljina! Presvušla se, uzela konja i odjahala. Nitko ne zna kamo. Sada će vas vjerojatno razbuditi pomisao na jedno dijete što samo jaše među brežuljcima koji vrve od crvenokožaca na ratnom pohodu!

* * *

Ta vijest potisnula je sve druge.

— Tko zna kuda djevojka jaše! Valjalo bi je odmah potražiti — predloži netko. — Pozvat ćemo sve ljude koji mogu jahati i naoružati ih do zuba.

— Zašto? — upita Valse. — Zar zato da bismo samo pogoršali stanje. Tek kad utvrdimo kamo je krenula, moći ćemo za nju nešto učiniti. Budemo li jahali naokolo poput bezglavih muha, spremni da zapucamo na svaku sjenu, Saralee neće moći nimalo pomoći.

Većina je prihvatila taj razumni prijedlog. Vidjevši da su sve optužbe protiv Valsea zaboravljene, Zachary je s mukom prigušivao gnjev. A nije bilo posrijedi samo to: ljudi su se instiktivno podredili Valseovu vodstvu.

Tako je bilo i nekoć. Zbog toga je Valse postao i oficir, premda je u vojsku pozvan kao redov. Sve je govorilo da će on, Zachary, morati zaigrati svoju najjaču kartu prije nego što igra bude završena. No ta karta bila je opasna i za njega.

Saralee mu nije zadavala brige. Postojali su i osobiti razlozi za to. Odlučila je da se neće udati za njega i to je sasvim jasno pokazala. Iako njezin bijeg nije loše pristajao u neke njegove planove, u njemu se ipak rasplamsala gnjevna ljubomora što se to dogodilo.

Zachary se morao pretvarati kako je zabrinut kao i ostali i kako se želi suprotstaviti opasnom razvoju događaja. No razmišljao je i o izlici kojom će se izvući iz svega toga. A onda mu se pružila zgoda, sama od sebe.

Jedan od njegovih ljudi ude i reče:

— Gospodine Zachary, napoľu je neki čovjek koji želi s vama razgovarati. Smatra da je to vrlo važno.

Zachary pođe za svojim čovjekom u uličicu iza Denver Storea Sama Underhilla. Na suprotnoj strani uličice nalazila se stara ostava kojom se već dugo nitko nije koristio, tako da je bila obrasla visokim korovom. Čovjek pokaže Zacharyju na ostavu i udalji se.

Zachary se najprije uvjeri da ga nitko ne promatra, pa zatim uđe u ostavu. Nije bio osobito iznenađen kad je ugledao Indijanca. Ratniku je moglo biti oko dvadeset godina. Bio je visok, trudio se da se vlada ravnodušno i mirno, ali ipak nije mogao savim prikriti uzbuđenje.

Premda je bio mlad, nije izgledao neiskusno. Ipak ga je mučila nestrpljivost. Bio je to teklić, sin Bijelog Medvjeda, poglavice plemena Ute. Zachary je to znao.

— How! — pozdravi teklić.

— How, brate! — odzdravi Zachary.

Poslije toga Indijanac nestrpljivo stane govoriti na svom materinskom jeziku, kojim je Zachary dobro vladao.

— Osamljeni Bizon je mrtav! Jučer je ustrijeljen. U svitanje je stigao pred šator našega oca. Zatim je pao mrtav. Naši ljudi su ozlojeđeni.

Zachary se zaprepasti. Nadao se da je Osamljeni Bizon samo ranjen. A i to bi već bilo loše. Na vijest o njegovoj smrti nije isprva ništa kazao. Teklić nastavi:

— Posjetio si Osamljenog Bizona i zhatijevao od njega da ubije jednog bijelca. Kazao si nam da će taj bijelac jahati sam i da nikoga neće biti u blizini.

— Teklić ponosno podigne glavu. — Nije se Osamljeni Bizon, a i nitko od nas, bojao opasnosti, ponajmanje bijelaca. Godinama smo štošta doživljavali. Naši bizoni su istrijebljeni, oduzeli ste nam zemlju. Spremni smo za rat! Iskorijenit ćemo bijelce koji se bespravno šire! No ti si htio da se sve to odigra u tajnosti. Kazao si da nije nimalo

opasno ako Osamljeni Bizon bude sam. A sada je mrtav!

Zachary podigne ruku da bi prigušio bujicu riječi mladog Indijanca. U stvari, radovao se riječima koje su bile nabijene ratobornošću, premda je znao da je to ipak pretjerivanje. Pleme neće tako brzo iskopati ratnu sjekiru. Po svemu sudeći, on, Zachary, morat će pažljivo postupati da bi postigao svoj cilj.

— Tvoja vijest me zaprepastila — reče i nastavi: — Čini mi se da si zaboravio da je Osamljeni Bizon bio moj brat. Ja to nisam zaboravio.

To su bile prave riječi. Teklić opet dostojanstveno podigne glavu i nastavi mirnijim tonom:

— Dobro je što ne zaboravljaš brata. No ipak, Osamljeni Bizon je mrtav.

— Pričaj mi o tome! — zahtijevao je Zachary.

Teklić slegne ramenima.

— Što se tu može pričati? Odjahao je da bi udovoljio tvojoj molbi, da bi vrebao i ubio sjedokosog kad dojaše stazom. Umirao je vraćajući se i stigavši k nama. Nije nam više ništa mogao kazati. Poslali smo izviđače. Ja sam ih vodio. Pronašli smo mjesto na kojem se sve to dogodilo. Ondje je bilo krvi i mnogo bijelaca. Pucali su u Osamljenog Bizona. To je sigurno... od toga je umro. Moji ljudi su vrlo gnjevni!

U njegovu glasu opet se razabiralo nepovjerenje i optužba, no Zachary je prešao preko toga. Morao je biti na oprezu, jer bi inače mogao doživjeti kakvu nevolju. Događaji se nisu odvijali po njegovu planu. No za to

je kriv Indijanac, gnjevno pomi-
sli Zachary. On je predložio da
taj zadatak preuzme skupina
Indijanaca koji su žudjeli za za-
branim skalpovima bijelaca.
Pokraj dvadesetak crvenokoža-
ca Valse nipošto ne bi uspio da
se probije k njemu, Zacharyju,
kako bi ostvario svoje obećanje
da će ga prije ubiti nego dopu-
stiti da se vjenča sa Saralee.

Već prije mnogo godina Zac-
hary je smatrao potrebnim da
se pobrati sa susjednim pleme-
nom Ute i to pobratimstvo po-
kazalo se u različitim zgodama
i te kako korisnim. Dakako, nje-
govi bijeli sugrađani nisu znali
za to pobratimstvo, a on se nji-
me često koristio. Unatoč tom
pobratimstvu, Bijeli Medvjed se
izjasnio protiv pohoda svojih
ratnika. Poglavica, otac Osam-
ljenog Bizona i teklića, nije bio
prijatelj bijelaca, ali bio je oš-
trouman i lukav ratnik. Nije
htio pristati na pothvat koji je
predložio Zachary. Da su njego-
vi mladi ratnici izjahali na taj
pohod, sigurno bi uzeli više od
jednog skalpa, a to bi izazvalo
teške posljedice.

Osamljeni Bizon – pobratim-
stvom s njim Zachary je postao
pripadnik plemena – izrazio je
spremnost da sam pođe u lov
na skalp. Zachary se time mo-
rao zadovoljiti. Dodatno se osi-
gurao time što je Ruddu i neko-
licini kauboja naredio da noću
odlaze u ophodnje. Morali su
motriti na sve predjele u kojima
bi se mogao pojaviti Valse. Na
kraju se sve to ipak izjalovilo.

Koliko god su bili pažljivo
skovani, svi Zacharyjevi plano-
vi da uništi Valsea, čini se, bili
su osuđeni na propast. Unatoč

svim nastojanjima da svoga
bratića optuži kao varalicu ili
nešto još gore, svi su Valsea po-
čeli priznavati. Zachary će tako,
po svemu sudeći, izgubiti Sun-
čani ranč. Osim toga, sada su i
Indijanci stali rogozoriti da ih
je uvalio u nevolju. Suprotno
njegovim uvjerenjima, da u
blizini neće biti nijednog bijel-
ca, Osamljenog Bizona je pro-
gonio neki bijelac i naposljetku
ga ubio. Povrh svega, Indijanci
su smatrali da Zachary pobra-
timstvom s njima u neku ruku
izdaje bijelce i zbog toga su bili
skloni sumnji da je izdao i svoju
crvenu braću.

Sada su ga s dvije strane po-
kušavali dohvatiti. Pa neka! On
će im izmaći i prepustiti protiv-
nicima da ratuju do mile volje.
Na kraju će on biti onaj koji se
smije!

To je ionako bila srž plana
koji je on smatrao svojim po-
sljednjim, najjačim adutom. Sa-
da je tu temeljnu zamisao valja-
lo dograditi i provesti u djelo do
konačnog uspjeha.

– Poslušaj me – reče tekliću.

– Dogodila se teška greška.
Osamljeni Bizon je mrtav i mo-
je srce je tužno, jer mi je bio
brat. Ali Osamljenom Bizonu se
dogodila ta greška. Čovjek koje-
ga je ubio imao je sijedu kosu,
no to nije bio onaj čovjek čiju
sam glavu zahtijevao. Sa sjedo-
kosim čovjekom su slučajno ja-
hali i drugi bijelci a da ja za
njih nisam znao. Osamljeni Bi-
zon je morao znati da taj sjedo-
kosi nije onaj pravi, jer sam mu
izričito kazao da će on biti sam.

Teklić je pažljivo slušao. Na-
posljetku je zavladao svojim
osjećajima. Zachary se često ču-

dio bijelcima koji pretpostavljaju da crvenokošci nemaju osjećaja. No Indijanci se samo umiju bolje svladavati. Možda su upravo zbog toga gotovo neučunljivi kad im osjećaji izbiju na površinu.

— Eto, to je bila greška Osamljenog Bizona — nastavi Zachary. — I ta greška je djelovala poput kamena što se skotrljao niz padinu... nitko ga više nije mogao zaustaviti. Zbog smrti onog drugog sjedokosog bijelci su isto tako gnjevni kao i tvoji ljudi zbog smrti Osamljenog Bizona. A sve je to samo zbog toga što je on bio brzoplet. Nisam to očekivao od iskusnog ratnika.

Teklić zamišljeno kimne. Zacharyjeva prepredenost pogodila je cilj.

— Razumijem — reče teklić.

— No unatoč tome stanje je loše.

— Da, vrlo loše — potvrdi Zachary. — A kako to shvaćaju tvoji ljudi?

— Gnjevni su. Ipak će vjerojatno razumjeti da je to bila greška Osamljenog Bizona. Ako su tvoji ljudi spremni da to zaborave, najvjerojatnije će sve dobro završiti. Na svakoj je strani poginuo po jedan čovjek i to je pošteno. Ali ako to nije bila greška... — tekličev glas se malo podigne i u njemu se pojavi prizvuk gnjeva — moji ljudi će zahtijevati osvetu. Zahtijevat će krv za prolivenu krv! Pri tome nećemo biti sami. Jer gnjev u srcima Utea već je prekipio... dolaze nam ratnici iz bratskih plemena i strijele osvetnika pomračit će sunce!

Zachary se tome nadao i sada

se potrudio da prikrije svoje zadovoljstvo.

— Ali između crvenih i bijelih ljudi zaključer je mir — reče. — A kako sam kazao, bila je to greška Osamljenog Bizona koja se više ne može ispraviti. Ipak bijelci ne žele rat. Također ne žele da nevini budu kažnjeni zbog jedne greške. Danas sam se posavjetovao s njima. Gnjevni su zbog pogibije onog sjedokosog čovjeka, ali također znaju da je to bila greška. Žale zbog pogibije Osamljenog Bizona. Svi oni žele da se ta nesreća zaboravi. Ona ne smije dovesti do nove nesreće!

Sada je teklić čuo upravo ono čemu se Bijeli Medvjed nadao, to jest da se dogodila greška i da bijelci zbog pogibije svoga čovjeka neće napasti Indijance. Teklić je priželjkivao rat, jer je žudio za skalpovima bijelaca. No poglavičina riječ je za njega bila zakon i upravo zbog toga mu je Bijeli Medvjed povjerio izviđački zadatak. Iz njegovih riječi također se moglo razabrati da pleme Bijelog Medvjeda još nije spremno za rat s bijelcima.

— Vaš bijeli brat ima darova za Bijelog Medvjeda i za Mladi Pašnjak, majku Osamljenog Bizona — nastavi Zachary lukavo.

— Ponijet ćeš ih i izručiti zajedno s porukom da je sve to bila greška zbog koje bijelci žale podjednako kao i njihova crvena braća.

Teklić kimne. Otac će se radovati darovima kao znakovima pomirenja. Već je pozvao na oružje ratnike svoga i susjednih plemena, za slučaj da bijelci us-

krate darove i vjerodostojno objašnjenje.

— To je dobro — reče teklič.

— Oprosti što nisam birao riječi opisujući što se zbiva u srcima mojih ljudi. Bolje je biti sasvim otvoren. Tako barem ne može biti nesporedazuma. Znam da si bio pobratim moga brata, da si naš, premda ti je koža bijela. Znam da ti je srce ranjeno, kao i moje. Budući da mi je Osamljeni Bizon bio brat i budući da si ti bio njegov brat, sada si i meni brat.

— Hvala ti za lijepe riječi, brate! — odgovori Zachary.

Na njegovu licu nije se moglo razabrati ništa od besramne izdaje koju je pripremao, premda je već sada osjećao nešto poput grižnje savjesti i prezira prema samome sebi.

Prije pet godina mu se učinilo sasvim jednostavnim da prigrabi Sunčani ranč. Ranč i djevojku koja je također pripadala njegovu mrskom bratiću. Rick Valse, taj ponosni ludak, dobrovoljno se javio u vojsku. To se pretvorilo u veliku Zacharyjevu nadu: rat će možda progutati Valsea, a njega, Zacharyja, učiniti nasljednikom.

Još je samo korak dijelio Zacharyja od odluke da za Valseom pošalje plaćene ubojice koji će se pobrinuti da se on ne vrati. Neprijateljstvo između njih je poprimilo ogromne razmjere. Zachary je vjerovao da nema drugog izbora: da ne bi propao, morao se latiti najgroznijeg oružja. A kad se kamen zakotrlja, više nitko neće moći spriječiti katastrofu. Upravo u tome je vidio svoju sigurnost.

— Dodi — pozove tekliča. —

Predat ću ti darove koji će značiti mir!

VII

Iza grmlja napola skrivena ostava bila je dobro mjesto za kovanje zavjere. Nalazila se u neposrednoj blizini Underhillova Denver Storea i drugog saluna u gradu. Sve se to podudaralo s nitkovskim Zacharyjevim namjerama, jer je Underhill u njima imao važnu ulogu.

Underhill je nekoć bio prodavač u Lundeenovoj trgovini. No kako se njegova radna sposobnost zbog pijanstva neprestano smanjivala, Lundeen ga je na posljetku otpustio. Ohrabren viskijem Underhill se počeo hvaliti da će postati Lundeenov konkurent i da će ga ubrzo uništiti vodeći vlastitu trgovinu.

Ali dakako, to nije postigao. Česti Underhillovi posjeti susjednom salunu, pa čak i za radnog vremena, bili su s time usko povezani. Nije morao zatvoriti svoju trgovinu samo zato što mu je Zachary pomagao isporukama za ranč i veresijom za viski u salunu. Salun je pripadao Zacharyju, ali za to je znalo samo nekoliko ljudi. Zachary nije pomagao Underhillu iz čovjekoljubivosti, već stoga što je znao da je korisno kupiti jadnika poput Underhilla.

Dok je Zachary razgovarao s tekličem, budno je pazio na stražnja vrata Denver Storea. Došlo je vrijeme da Underhill plati sve što je Zachary u njega uložio.

Prije nekoliko minuta zapazio je kako je Underhill napustio trgovinu kroz stražnja vra-

ta i otišao u salun. Znao je da će se ondje dugo zadržati. Čak i kad bi se neočekivano pojavio i zatekao Zacharyja, ne bi mu to zamjerio. Underhill je znao da ovisi o Zacharyju.

Zachary povede teklića u trgovinu. Na ulici nije bilo ljudi, očito su svi pošli na ručak. Odmah pokraj vrata nalazila se hrpa pokrivača. Zachary podigne jedan od najšarenijih i zapaзи kako su tekliču zasjale oči. Za Indijance su takvi pokrivači imali posebnu draž.

— Za tvoga oca! — reče Zachary, prebacivši mu pokrivač preko ruke. — To je znak prijateljstva što ga bijelac izražava svom crvenom bratu.

Drugi pokrivač bio je još šareniji.

— Za majku Osamljenog Bizona, da lakše podnese boli!

Zachary zatim podigne i treći pokrivač. Ta velikodušnost se i te kako isplatila.

— Ovo je za tebe — reče tekliču. — Osamljeni Bizon ti je bio brat, kao i meni.

Teklićeve oči zasjaju od zadovoljstva. Smatrao je to dokazom bijelčeva poštenja i odmah požalio što je izrazio nepovjerenje prema Zacharyju. A povrh svega, ti su pokrivači bili divan poklon.

— Vрати se s darovima i porukom što sam ti je dao — nastavi Zachary. — Kasnije, kad ti i tvoji ljudi dođete ovamo da s nama razmjenjujete robu, bit će i drugih darova.

Bila je to još jedna potvrda prijateljskog raspoloženja. Pleme Ute dotad se držalo podalje od grada i bijelaca. Jedino su katkad zaklali poneko govedo

bijelaca. Zbog toga je poziv na trgovinu bio siguran znak da će im bijelci oprostiti pogibiju onog sijedog čovjeka.

Zachary isprati teklića do njegova konja, koji je bio privezan u šipražju iza ostave. Tu mu dade još jedan savjet:

— Sad kreni i nemoj zastajkivati da bi s kim razgovarao prije nego što svojim preneseš poruku.

— Učinit ću kako si kazao, brate — obeća teklič. — Dokazao si da tvoje srce kuca za narod tvoga mrtvog pobratima.

— Teklič uzjaše ne sluteći nikakvo zlo, a Zachary na trenutak osjeti prezir sam prema sebi. Kako li je bio ponosan kad je pobratimstvom s Osamljenim Bizonom bio prihvaćen u plemenu!

Brzo potisne taj neugodni osjećaj. Dobro je znao što sada mora učiniti ako i dalje želi uživati u posjedu Sunčanog ranča, zapravo, ako želi preživjeti! Već je predaleko otišao a da bi se mogao vratiti.

Kad se Zachary približio vratima saluna, Sam Underhill je upravo izašao.

— Ta, gdje si, Same?! — dovikne mu Zachary. — Tražio sam te posvuda. Brže, čovječe! Okraden si!

— Okraden... zar ja? — U Underhillove oči vrati se sjaj a u trome udove uđe malo nekadašnje snage. — Što time misliš reći?

— To što sam kazao! — odreže Zachary. — Vidio sam kako je kroz stražnja vrata tvoje trgovine izašao neki Indijanac. Pod rukom je nosio tvoje najbolje pokrivače. Ponašao se kao

da ih je kupio i zbog toga sam zavirio u trgovinu. Budući da tebe nije bilo, znao sam što se dogodilo.

Učinak tih riječi potpuno je odgovarao Zacharyjevu proračunu. Kad je nedavno Sam Underhill govorio protiv Indijanca, nitko se nije obazirao na njegove riječi. A sada će, eto svi- ma moći pokazati kako valja riješiti odnose s Indijancima!

— Prljavi Indijanac! — zareži Underhill. — Kamo je nestao? Vratit ću svoje pokrivače, makar ga morao ustrijeliti!

— Zbog toga te nitko neće prekoriti — reče mu Zachary i pokaže prema indijanskom tekliću koji se udaljavao. — Eno ga! Morat ćeš požuriti.

— Vidjet ćeš! — gnjevno će Underhill, kojega piće još nije sasvim uništilo, a i pucati je još umio kao za dobrih dana.

— Underhill potrči u trgovinu i zatim iziđe na prednja vrata s puškom u ruci. Ogleda se i zapazi nekoliko osedlanih konja. Odabere snažnog ridana. Ne upitavši vlasnika za dopušteje, uzjaše i potjera konja u galop.

Teklić je mirno jahao. Zaveden Zacharyjevim ljubaznim riječima i poklonima, zaboravio je na oprez i nepovjerenje. Zbog toga nije pazio da ga netko slijedi. Glavu je okrenuo tek kad je začuo poziv.

Underhill ga je pozvao pošto mu se približio na puškomet. Nije popio previše, da ne bi bio sposoban gadati, no ipak ga je alkohol toliko ohrabrio da nije prezao od pucanja u indijanskog kradljivca, ne razmišljajući o posljedicama. Uostalom,

zar Zachary nije pokazao razumijevanje za njegov naum?

Teklić se pokolebao kad je video bijelca koji mu se približavao. Imao je na umu Zacharyjeve riječi da ni s kim ne smije razgovarati. Bio je uvjeren da je to dobar savjet.

Upravo kad je Indijanac htio potjerati konja u galop, Underhill uperi pušku i ispali hitac.

Zachary se nije preračunao ni za vlas. Ohrabren njegovim odobrenjem, Underhillu se vratila nekadašnja spretnost. A kako i udaljenost nije bila velika, jedan hitac je bio dovoljan.

Metak pogodi teklića između lopatica. Ne shvaćajući što se događa, on se zaljulja u sedlu, a zatim padne s konja i ostane nepokretno ležati na tlu. Uplašena životinja odjuri.

Underhill zadovoljno zagunđa, zauzda konja i priveže ga za grm. Uzme svoje pokrivače ispod ruke mrtvog Indijanca, ponovno uzjaše i vrati se u grad.

Zachary je sa zadovoljstvom promatrao potjeru i tragediju što je uslijedila. Sve se zbilo po njegovu planu. Vidio je kako je Underhill ostavio konja ondje gdje ga je i pronašao i kako se zatim zaputio u svoju trgovinu. Zachary je podigao pogled prema brežuljcima. Tanki stup dima podigao se k nebu, pa još jedan, a zatim su se stupovi pretvorili u velike elipse od dima.

— * * * —

Teklić nije sam pošao u izviđački pohod. Njegovi pratioci ostali su na uzvisinama izvan grada i sve su promatrali. Vidjeli su kako je izjahao iz grada, kako je ubrzo za njim pojahao

neki bijelac i hladnokrvno mu zapucao u leđa.

Underhill je laskao sam sebi i umišljao kako je odvažno postupio pucajući u indijanskog kradljivca. Ali nije ni slutio značenje svoga čina: pucao je u leđa ne samo jednom Indijancu, već cijelom narodu! Zachary je točno znao što znači onaj dim na brežuljcima. Kao pripadnik plemena, umio je čak i pročitati dimne znakove. Oni su pozivali ratnike plemena Ute da se okupe i late oružja.

I drugi građani vidjeli su Underhilla kako je odjahao i vratio se. Neki su čak vidjeli i kako je pucao u Indijanca. A kad su ugledali dimne znakove, izveli su ga iz njegove trgovine i obasuli gnjevnim pitanjima. Dakako, Underhill se stao hvaliti svojim djelom:

— Svakako, ustrijelio sam ga... tog kradljivca crvenokošca! Uvukao se u moju trgovinu i ukrao mi pokrivače. Čak tri! Nosio ih je pod rukom kad sam ga stigao. Doviknuo sam mu da stane. Budući da se nije zaustavio, ispalio sam hitac. A zašto ne bih? Otkad je zločin srediti crvenog lopova?

— To ovisi o posljedicama! — odreže Lundeen. — Zbog toga ćemo biti prisiljeni da ustrijelimo još mnogo Indijanaca, a i mnogi naši neće preživjeti!

Underhill slegne ramenima. Ustrijelio je Indijanca, vratio svoju imovinu i sada se smatrao herojem. Bio je to za njega ugodan osjećaj, jer su ga sugrađani već godinama smatrali čovjekom koji je zakazao, pijancem. Sada im se, razmišljao je

Underhill, nimalo ne sviđa što im je pokazao tko je on i tko su oni.

— Zaista čudno gledate na sve to! — reče im zajedljivo. — Nije li neki Indijanac prošle noći ustrijelio Fortescuea? Čini mi se da su oni već u ratnom pohodu. Eto, među njima je sada jedan manje!

Poslije tih riječi ostavili su ga na miru. Čaša je već proliveana, mislili su jedni. Drugi su pak mislili da Underhill ima pravo.

— * * * —

Lundeen ponovo upravi pogled u dimne znakove i okrene se k Valseu:

— To znači nevolju. Nesumnjivo! Rick, bio si vojnik, oficir. Imaš najviše iskustva. Morao bi preuzeti zapovjedništvo! — Na trenutak zašuti, a onda nastavi gnjevno: — Ne mogu shvatiti kako se to dogodilo. Ima u tome nečega vraški trulog!

— Blaga je to riječ — umiješa se de Polo. — Sada ćemo ispaštati najveće nečovještvo što sam ga doživio... a zove se Zachary!

— Kako to misliš? — zaprepašteno će Lundeen.

— Zachary je naručio jučerašnje ubojstvo... i samo radi toga su se njegovi ljudi odmah našli na mjestu događaja i bacili se na Ricka! Isto je tako potaknuo ubojstvo koje je upravo počinjeno!

— Potaknuo? — Lundeen skupi obrve. — Čovječe, pa to je teška optužba!

— Dakako. Mogu je i dokazati. — Kockar otrese prašinu s rukava. — Kao što znaš, Lundeen, a zacijelo i ti, Valse, po-

znajem jezik Indijanaca. To je jedna od mojih inače rijetkih prednosti. Bio sam radoznao i htio sam saznati tko to želi razgovarati s našim samozvanim gradonačelnikom, pa sam ga slijedio. Pronašao sam zgodno mjesto uz bočni zid onoga drugog saluna i vidio Zacharya kako je ušao u ostavu. Čuo sam kako s nekim razgovara na jeziku Utea.

Lundeen i Valse su napeto slušali kockara.

— A što su razgovarali? To pitanje me navelo da pažljivo prisluškujem. Po svemu sudeći — doda kockar podrugljivim tonom — naš gradonačelnik je bio pobratim onog Indijanca koji je sinoć ubio Fortescuea. Taj Indijanac, Osamljeni Bizon, nije preživio tvoje tane, Valse. Ne znam kada je Zachary pobratimstvom postao pripadnik plemena Bijelog Medvjeda, jer je on to držao u tajnosti. No taj Zacharyjev pobratim morao je ubiti čovjeka sijede kose i ubio je krivu osobu. Ti znaš tko je onaj pravi, je li, Valse?

— Pomislio sam to — odvrati Valse.

— Osamljeni Bizon bio je stariji sin Bijelog Medvjeda — nastavi de Polo. — Poglavica je postao nepovjerljiv, jer je sve to završilo smrću njegova sina. Stoga je Zacharyju poslao svoga mlađeg sina, da bi ga pozvao na odgovornost. — Zaboga... čovječe! — u čudu će Lundeen. — Ta iz svega toga proizlazi da je Zachary izdajnik!

Da Polo kimne.

— Dakako. Naslutio sam to već prije. Zachary je objasnio tekliću da je sve to bilo izazva-

no greškom Osamljenog Bizona. Rekao mu je kako Indijanci moraju sačuvati mir, koji je potreban i bijelcima. Zatim mu je stao govoriti o darovima što ih šalje poglavici i majci Osamljenog Bizona kao znak da bijelci imaju miroljubive namjere. Zbog toga se nisam umiješao, činio je upravo ono što je u našem interesu. Potom su ušli u Underhillovu trgovinu, a kad su izašli, Indijanac je pod rukom imao tri pokrivača. Zachary ga je otpratio do njegovog konja, a ja sam iskoristio priliku i nestao s mjesta s kojega sam prisluškivao.

— Zar mu je Zachary poklonio pokrivače? — začuđeno upita Lundeen.

— Drugačije nije moglo biti.

— Ali Zachary je bio prisutan dok smo razgovarali s Underhillom i nije kazao ni riječi!

— Upravo tako — odgovori kockar. — To je jedna od činjenica o kojima bismo sada morali porazgovarati sa Zacharyjem, a i s Underhillom.

Lundeen još nije shvaćao.

— Ma, čemu? — zapita. — Zar je moguće da bi on sjedio na dva stolca: da huška Indijance i da ih istodobno izdaje, a s nama da pokušava tu istu igru! Pa što bi imao od toga?

— I ja se to pitam — odgovori de Polo. — Ali budi uvjeren da on zna što će mu to donijeti.

— Mislim da vam to mogu objasniti — reče Rick Valse. — To će ujedno biti i odgovor na pitanje što je bio razlog da je Zachary danas prije podne pokazivao onu potjernicu za Koljačem s Missourija.

— Već slutim povezanost, ali

još je ne vidim — odvrati de Polo.

— Pet godina me nije bilo ovdje i zbog toga mi štošta nije poznato — reče Valse. — Ali slutim da i Zacharyja dugo nije bilo ovdje i da se naposljetku vratio s debelom lisnicom. Nije li tako?

Kockar oštro pogleda Valsea.

— Točne su ti slutnje — odgovori. — Da, Zacharyja nije bilo gotovo dvije godine. A sada je već dvije godine ovdje. S debelom lisnicom, kako si kazao.

— Gdje je bio i čime se bavio, što mislite? — Valse ih je netremice gledao. Kockar kimne.

— Odgovori će možda biti zanimljivi — reče — ako ih saznamo. On tvrdi da je bio u armiji Sjevera. No pri tome je zaradio imetak!

Lundeen se udari rukom po čelu.

— Misliš li, Valse da je on Koljač s Missourija? — upita. — Ubojica i pljačkaš? Pa da... opis se podudara s njegovim, kao i s tvojim izgledom iz onih dana.

Valse slegne ramenima.

— Mistarstvo rata može kazati gdje sam bio onih godina kad je harao Koljač s Missourija. Budući da nije bio u zarobljeništvu, morao bi posjedovati otpusnicu iz armije ako je u njoj služio.

— Moramo mu postaviti doista zanimljiva pitanja — zakima de Polo. — Je bismo li pozvali još nekoliko ljudi?

— Svakako — potvrdi Lundeen. — Pođe li nam za rukom da sve to objasnimo, možda ćemo izbjeći rat s Indijancima.

— Morat ćemo pokušati — reče de Polo. — No, teško ćemo

zaustaviti Indijance. Ako je Zachary Koljač s Missourija, a već znamo da nas je izdao plemenu Ute, onda je vjerojatno već smislio kako da konačno izbriše svog trag i sredi protivnike. Sada je na nas nahuškao Indijance, kako bi nas poubijali i spalili sve što imamo. Dakako, on pri tome vjeruje da je na sigurnom.

Svi su šutjeli, jer ih je zaprepastila težina tih pretpostavki. To je sasvim dovoljno, pomisli Valse. Način na koji je Zachary pokušao otresti njega, svoga bratića, pokazivao je sve znakove Zacharyjeve zle naravi. Sigurno neće prezati ni pred čim, bez obzira na to je li on Koljač s Missourija ili nije.

U međuvremenu su s okolnih farmi i rančeva u grad stali dolaziti ljudi, uplašeni dimnim znakovima Indijanaca. U gradu su se osjećali sigurnije. Svoje zalihe natovarili su na kola a za sobom su vodili mliječne krave i drugu stoku. Glas o predstojećoj pobuni plemena Ute širio se poput prerijske vatre.

A najgore je u svemu to, pomisli Valse, što taj glas nije ni malo pretjeran. Pleme Bijelog Medjveda nije osobito jako, ali sa susjednim plemenima moglo bi u kratkom vremenu okupiti čak nekoliko jakih ritmičkih skupina. Sigurno će i to učiniti, jer su ubijena dva ratnika iz plemena Ute.

Prema tome, preostalo je još vrlo malo vremena da se nevolja otkloni. Indijanci će se još posavjetovati i prirediti ratničke plesove. Ali za dvadeset četiri sata ratni plamen zahvatit će cijeli kraj. Sunčani ranč će

ostati pošteđen, jer pripada po-bratimu plemena Ute, no sve drugo bit će opustošeno. Obitelji koje Zachary ubraja među neprijateljske zacijelo neće preživjeti. Tada će imati na izbor dovoljno pašnjaka da podigne pravo stočarsko carstvo. To je uistinu plan od kojeg se čovjeku može zavrtjeti u glavi. Prije nekoliko dana možda ga se pribojavao i sam Zachary. No zbog svojih neuspjelih napada na Ricka Valsea srljao je sve dalje, dok ga napokon očaj nije naveo na tu paklensku zamisao.

Valse je zbog svega toga osjećao teret odgovornosti. Saralee mu je bila jedna od najvećih briga. Za nju je također osjećao odgovornost. U posljednjem trenu je radije pobjegla nego da se uda za Zacharya. Za Valsea je to zapravo bila velika sreća. Ipak je sada postojala opasnost da djevojka uleti u drugu nevolju.

Nitko je nije vidio i upravo to je govorilo da je vjerojatno pobjegla u najopasnijem smjeru, jer između grada i rezervata plemena Ute farme i rančevi bili su najgušći. Valse je s mukom potiskivao poriv da pođe u potragu za njom. Morao je ostati u gradu, barem dok se temeljito ne pozabave Zacharyjem, da bi spasio što se još može spasiti. To je vjerojatno bio i bolji način da pomogne Saralee nego da naslijepo jaše između rezervata i grada.

S ranča 64 u međuvremenu je dojahao u grad Bart Sharkey, Valseov predradnik i partner, s još nekim Valseovim ljudima. Sharkeyja i još dva čovjeka Valse pošalje u potragu za Zacha-

ryjem, a on, Lundeen i de Polo posjetiti su viđenije ljude u gradu i upoznali ih sa Zacharyjevom izdajničkom igrom.

Kad su opet došli u Lundeenov salun, Sharkey i ona dvojica već su dovezli Zacharya. Pronašli su ga u uredu iznad trgovine, gdje je drijemao na ležaju.

Neprijateljske poglede došljaka Zachary dočeka naoko mirno. Možda se uzdao u svoj kolt. Premda je osjećao silan strah, nije dopustio da se to opazi.

— Što to znači, gospodo? — zapita Zachary. — Zar sam nehotice učinio nešto što vam se ne sviđa?

— Teško da je to bilo nehotice! — prasne Lundeen. — De Polo je prisluškivao dok si razgovarao s tekličem. Razumije jezik plemena Ute, ako to nisi znao. A mi smo porazgovarali sa Samom Underhillom. Kazao si mu da je Indijanac ukrao njegove pokrivače. No kako se čini, ti si ih predao svom crvenom bratu na dar u znak miroljubivosti.

Zacharyjev pogled kretao se od jednog nesmiljenog lica do drugog. S njih je pročitao osudu.

Eto, razmišljao je, previdio je da se u blizini nalazio de Polo, upravo onaj koji je dovoljno razumio jezik plemena Ute da bi ga doveo pod stablo za vješanje. Bio je to kobni previd. Sada bi bilo besmisleno išta poricati ili objašnjavati. Ono što je de Polo čuo i što je Underhill kazao predstavljao je optužbu bez ijedne praznine. Igra je bila svršena.

Bio je to obrat s kojim nije ra-

čunao. A još do maloprije je vjerovao da je posljednji dokaz izdaje nestao zajedno s teklićem. Teško se prevario i slutio je što ga čeka. Budući da Valse pripada među one koji će izreći presudu, ne može očekivati nikakve milosti.

Iako je znao što ga je snašlo, Zachary je hladnokrvno promatrao ljude oko sebe.

— Eto, sada sve znate — reče drsko. — Bila je to igra koja bi se isplatila. A što ste naumili sa mnom?

— Mislim da ćemo te izručiti tvojoj crvenoj braći i kazati im istinu o tebi — odreže Lundeen.

— Kad te srede, bit će zadovoljniji nego da ratuju protiv nas.

* * *

To je i okorjelog zlikovca Zacharyja zapeklo. Problijedio je. Znao je da je indijanski osjećaj za pravdu strog i nesmiljen.

— Ne... nipošto! — poviče de Polo. — Ta, on je ipak bijelac.

— Zar zbilja? — upita Lundeen. — Koliko ja vidim, situacija je ovakva: ili ćemo njega izručiti Indijancima, ili će mnoge naše žene i djeca osjetiti sve ono što ćemo njemu prištedjeti!

Nastane mučna tišina. Ljudi su šutjeli i razmišljali o te dvije mogućnosti. Izručenje Zacharyja Indijancima doista bi moglo spriječiti rat, a možda je to čak i jedina mogućnost. Zachary osjeti hladan znoj na licu. Drskom srčanošću razbojnika već je često stavljao život na kocku i unaprijed se mirio s tim da je izgubio.

No u ovoj igri nije računao da će izgubiti a također mu nije bilo ni nakraj pameti da bi ga

mogli izručiti Indijancima: za kaznu i kao zalog mira za sve druge. Ali sada mu je prijetilo upravo to.

Dobro je poznavao svoju crvenu braću. Živio je s njima duže od godinu dana, pobratimio se s Osamljenim Bizonom i postao pripadnik plemena. Upoznao je Indijance iz plemena Ute kao ljude koji misle i postupaju pravedno. A među ono što su oni smatrali pravednim i poštenim svakako se ubrajalo i to da nisu mogli ni zamisliti milost prema zlikovcima.

Kad bi oni saznali da je on izdao Indijance, kao i bijelce, da je izazvao pogibiju teklića samo zato da bi Indijance nahuškao na bijelce, najvjerojatnije se ne bi upustili u ratovanje. On bi tada bio jedini koji mora ispaštati. A za njega, izdajicu plemena, bila bi određena najteža kazna, ona polagane smrti.

Zacharyja obuzme očaj. Radije sve drugo nego to!

Bart Sharkey je stajao iza njega. Budući da je znao koliko je Zachary stavio na kocku u toj igri, nije se htio izložiti nikakvoj opasnosti i njegov revolver bio je neprestano uperen u Zacharyja. Sharkeyjev metak bit će pravo iskupljanje u usporedbi s onim što bi učinili Indijanci kad ga se dočepaju, mislio je Zachary. A Sharkeyev metak pri tome i ne mora ni pogoditi!

Zachary iznenada potpeticom čizme pogodi Sharkleyja u desno koljeno, tako da je čovjek zateturao natraške. Sharkey ispali hitac, no njegova cijev u pokretu promijenila je smjer pa je metak udario u zid, iznad glava Zacharyjevih tužitelja.

Zachary se naglo okrene i potrči prema vratima. Istodobno povuče revolver i napne kokot. Jedan od prisutnih mu je htio presjeći put, no Zachary ispalio hitac i pogodeni čovjek zatetura. Zachary potrči dalje.

Kad se našao pokraj vrata, iza njega prasne nekoliko pištolja. Olovo izbiје iverje iz dovratka, a nekoliko metaka prozviždi pokraj Zacharyja. Nijedan ga nije pogodio, jer nitko nije imao dovoljno vremena da nacilja. Čim se našao napolju, Zachary nestane iza zida.

U idućem trenu već je sjedio u sedlu svoga konja, snažnog i izdržljivog pastuha. Potjerao je konja u galop.

* * *

Iznenadeni ljudi istrče na ulicu. Živi promet nije im dopuštao da pucaju u Zacharyja. Neki su odmah krenuli u potjeru, a drugi, među njima Valse, de Polo i Sharkey, radije su pošli da se naprije opreme vodom, hranom i puškama. Oblak prašine iza progonitelja pokazivao im je put. Kad su ih potonji sustigli, prvi se okrenu i vrate u grad. Obavili su svoju zadaću omogućivši drugima da budu Zacharyju za petama.

Zacharyja je opet poslužila sreća. Postigao je znatnu prednost, a sada su i tmasti oblaci ubrzali dolazak noći.

VIII

Valse uspori konja, tako da se kretako korakom. De Polo se odmah povede za njim. Budući da pred sobom nisu imali vidljiv cilj, nisu htjeli iscrpljivati konje. Obojica su poodmakla is-

pred drugih, a u sumraku se kolona progonitelja još više razvukla.

— Čini se da vrag štiti svoje!

— reče de Polo.

— S takvim samoubilačkim pokušajem bijega doista nitko nije računao — reče Valse. — Vjerojatno se u to upustio samo zato što mu je Lundeen zaprijetio onim čega se najviše pribojavao.

— Mislim da bi to bio najsigurniji način da spriječimo rat. Unatoč tome, nisam za taj način.

— Ni ja — prizna Valse. — Dvojim da je to Lundeen ozbiljno predložio.

— Ne znam — odvrati kocar. — Nevolja je u svakom slučaju tu. Što da radimo? Da ga i dalje tražimo? Ne vjerujem da ćemo ga pronaći. A nađemo li na indijanske ratnike...

— To bi bilo vrlo neugodno — reče Valse.

Opet pomisli na Saralee. Nije li možda nepotrebno za nju zabrinut? Ili je ona već u rukama Indijanaca? Kako da to sazna?

— Što li će Zachary sada učiniti? — upitao de Polo. — Među bijelcima se više ne može pojaviti.

Bilo je to točno. Zachary, koji se prijevarom domogao i imetka, i položaja, i ugleda, sada je bio raskrinkan. Koljač s Misourija bio je među bijelcima najomraženiji zlikovac.

— Dobro zna gdje će pronaći Indijance i sigurno je na putu k Bijelom Medvjedu, da bi mu napunio uši nekom lažnom pričom — odgovori Valse.

— Čim mu ispriča te laži, Indijanci će biti spremni za rato-

vanje – zaključi de Polo. – Imaš pravo, to je jedino što ga može spasiti.

Opterećeni sumornim mislima, jahali su dalje. Uspije li Zacharyju njegov naum, imat će čak mogućnost da iz svega toga izađe kao pobjednik. Ako svojim lažima nahuška Indijance na rat, moglo bi se dogoditi da u cijelom tom kraju bijelci budu istrijebljeni, a time i svi oni kojima su poznati Zacharyjevi zločini.

Bijeli Medvjed i njegovo pleme bili su spremni da iskopaju ratnu sjekiru i bez Zacharyjevih novih poticanja. Bila su ubijena dva ratnika, dva poglavičina sina. Neki pripadnici plemena čak su na svoje oči vidjeli ubojstvo što ga je počinio Underhill. Nepravde što su ih Indijancima nanijeli bijelci razbuktale su žestok gnjev u plemenu Ute.

– Mislim da je ipak bolje da jašemo dalje, kako bismo vidjeli što se događa kod Indijanaca. Uostalom, kakva korist od toga da se sada vratimo u grad? – govorio je kockar.

To je bilo točno. No to je ujedno bilo i tipično za način kockareva razmišljanja: možda me sreća očekuje, ustrajem li, možda će mi pripasti, ne odustanem li prerano.

Dakako, time bi se izložili opasnosti da ih uhvate gnjevní Indijanci. Ali zapravo to i nije opasnost, jer je napad Indijanaca ionako bio neizbježan.

– Tako je – potvrdi Valse. – Idemo dalje, među brežuljke!

– Da. Ondje ćemo ih pronaći – odvrati de Polo.

Očito nije sumnjao da će ih lako pronaći, kao ni Valse. Bije-

li Medvjed je zacijelo obavio sve pripreme za rat čim je poslao teklića. Okupio je ratnike i neće se sakrivati niti će očekivati napad bijelaca.

Na trenutak zauzdaju konje i osluhnu. Učinilo im se da iz smjera kojim su jahali dolaze neki zvukovi. Bili su to topot kopita potkovanih konja i glasovi koje još nisu mogli razumjeti, ali očito nisu pripadali Indijancima.

Pojašu dalje. Valse začuje poznati glas:

– Tako sam gladan da mi se želudac lijepi za kralješnicu. U ovom malom klancu mogli bismo nešto skuhati. Indijanci ionako zaziru od borbe noću.

Valseu odlane. Bio je to glas Barta Sharkeyja. No odgovor ga iznenadi:

– Kako vi kažete, Barte. Slažem se s vama.

Izrekla je to Wanda Daniels. I ona je krenula u potjeru i pri tome naišla na Sharkeyja. Pomislivši na jelo, Valse također osjeti glad.

Valse i de Polo priđu ljudima iz prethodnice. Ali ni jedni ni drugi nisu mogli izvijestiti bogzna što. Zacharyju nije bilo ni traga. Isto tako ništa nisu znali o Saralee.

U uskom, dugom klancu potpale vatru. Sharkey se prihvati kuhanja.

– Pun želudac pomaže čovjeku – ustvrdi Sharkey. – Može duže jahati i žešće se boriti.

Valse prijekorno pogleda Wandu Daniels.

– Niste smjeli izjahati, morali ste ostati u gradu – reče joj.

– Zašto? – upita Wanda. –

Ne živim u gradu, a osim toga, ondje nije sigurnije nego ovdje.

Na to bi Valse morao odgovoriti potvrdno i zbog toga je radije šutio.

* * *

Dogovorili su se da će se Sharkey sa svojim ljudima vratiti u grad. Izbije li rat, na Vandinu ranču se ionako neće moći održati. Valse je pak odlučio da pođe u izviđanje.

— I ja ću — reče de Polo.

Valse zaključí da se de Polo bavi istim mislima kao i on. Osim toga, de Polo je za taj pot-hvat čak i prikladniji od njega, jer se dobro služi jezikom Indijanaca.

Prije nego što su ljudi iz pret-hodnice odjahali u grad, Wanda pride Valseu i stisne mu ruku.

— Mnogo sreće! — poželi mu.

— Ne sumnjajte... Saralee vas voli jednako kao i prije.

Neko vrijeme su Valse i de Polo promatrali ljude kako nestaju u noći, a zatim su krenuli na sjever. Oblaci su prekrivali nebo, tako da se nisu vidjeli mjesec i zvijezde. Postalo je hladno. Što su dalje jahali, tišina je bila sve dublja. De Polo naposljetku zauzda konja.

— Morali bismo nekoliko sati odspavati — reče. — A i konjima je potreban odmor. Do svitanja imamo dovoljno vremena.

— Da, valja se odmoriti — odgovori Valse.

Ujutro će znati na čemu su, razmišljao je Valse. Ne pronađu li sutradan Indijance, bit će prekasno da ih dalje traže. S tim mislima je zapao u san, koji mu

je bio prijeko potreban, jer pret-hodne noći nije spavao.

Probudi ga miris kave. De Polo je čučao pokraj vatre i kuhao kavu u limenci. Vrući napitak ih je osvježio. Zatim su osedlali konje i uzjahali.

Za onih nekoliko sati dok su spavali, ništa se nije izmijenilo. Još je vladala noć, hladna i tiha. Tišina ih je sve više uznemirivala, premda o tome nisu razgovarali. Činilo se da se sreća okrenula od njih.

Negdje između brežuljaka morali bi zatutnjiti bubnjevi. Osim toga, Indijanci moraju pronaći mjesto na kojem će prizivati sreću za predstojeći ratni pohod.

— Moraju biti negdje među brežuljcima ispred nas — de Polo prekine šutnju.

Valse je dobro poznavao taj kraj. Bila je to zemlja plemena Ute. Ali ni sam sebi nije htio priznati mogućnost da ne pronađu Indijance, jer bi time bila zapečaćena sudbina bijelaca u tom kraju. Ne saznaju li Indijanci za Zacharyjevu podmuklu izdaju, iskalit će svoj gnjev ne na njemu, nego na svim bijelcima oko sebe.

Povratak u rodni kraj, razmišljao je Valse dalje, bio je sasvim drugačiji nego što ga je zamišljao. Dakako, konačno su ga priznali a pripast će mu i Sunčani ranč, ako Zacharyja liše moći. No što je Sunčani ranč u usporedbi sa svim ovim što se nalazi na kocki!

Zar je sanjario o miru samo zato da bi ubrzo opet naišao na bjesnilo rata?

Već su bili duboko među bre-

žuljcima, koji su postajali sve viši. Bližilo se svitanje. Valsea je pritiskala teška sumnja da se rat više ne može spriječiti.

— Što je to? — odjednom zapita de Polo.

I Valse je začuo potmule zvukove. Nesumnjivo su to bili bubnjevi.

Obojica podbodu konje. Bubnjanje postane jasnije, a zatim utihne i ponovo se javi s drugog mjesta. Valse i de Polo su znali kako brežuljci i klanci mogu prigušivati i skretati zvukove. Dva puta su mijenjali smjer, sve dok naposljetku bubnjanje nije postalo jasno.

— Još milju... — otprilike — procijeni de Polo.

Usredotočili su pažnju na smjer iz kojeg su dolazili zvukovi, kako ne bi zaobišli Indijance. Bubnjanje je postajalo sve snažnije. Već su se čuli i krikovi ratnika u plesu.

Po grmljavini bubnjeva i glasova moglo se zaključiti da se okupilo više ratnika nego što ih je brojalo pleme Bijelog Medvjeda. Kao što se Valse pribojavao, Bijeli Medvjed je odmah poslije pogibije Osamljenog Bizona pozvao na ratno vijeće poglavice susjednih plemena. I oni su zatim okupili svoje ratnike.

Ako se taj indijanski val doista raširi zemljom, mislio je Valse, bit će to smrtna presuda za bijelce na sto milja uokrug.

Ples je bio u punom zamahu, a to je značilo da su poglavice već završili vijećanje i odlučili se za rat. Ples će potrajati do jutra, a onda će ratnici krenuti u

napad i uništiti sve što im se nađe na putu.

To će vjerojatno potrajati dva dana. Zatim će opkoliti dotad pošteđeni grad. Opet će vijećati kako da osvoje taj otok otpora. Vijećanje bi se moglo otegnuti prekidano samo pokusnim napadima. No Zachary će uvjerljivim razlozima poticati Indijance na što skoriji napad na grad, koji će podleći nadmoćnoj sili prije nego što stigne pomoć sa strane.

Valse i de Polo se zaustave na maloj uzvisini između kanjona i pogledaju na rasplamsane vatre oko kojih su Indijanci plesali.

Treperava svjetlost vatre bila je dovoljno jaka da su se mogli vidjeti nizovi šatora. Bili su tu i žene i djeca. To je kazivalo da su Indijanci uvjereni u svoju premoć. Zbog toga očito nisu postavili straže.

Valse i de Polo se toliko približe da su mogli vidjeti lica obojena zastrašujućim bojama i znakovima. Žene i djeca su se nalazili u pozadini. Ples njihovih muževa i očeva očito ih je očaravao.

Zarobljenike nisu vidjeli. Nisu to mogli ni očekivati. Da je Saralee pala u ruke Indijanaca, prema njoj bi se zacijelo ophodili kao prema otmjenoj zarobljenici. Valse se barem nadao da bi se Zachary za to pobrinuo.

Nije bilo svrhe da je traže, jer za to više nije bilo vremena. Bližilo se jutro. Kad bi ih uhvatili na tom poslu, sve bi bilo izgubljeno: za Saralee, za njezine neuspjele oslobodioce, a i za

sve bijelce na okolnom području.

Valse je od početka znao da u tom kockanju postoji samo jedno bacanje i da ono ne može završiti neriješeno.

Počela je sipiti kišica, no to nije djelovalo na usijane glave ratnika. Većina ih je mahala puškama, a bili su opasani pojasima s mecima. Samo se nekolicina njih zadovoljila lukom i strelicama.

— Imaju i vojničke puške — reče Valse. — A i one druge čini se da su sasvim dobre.

— Izgledaju poput onih što ih Lundeen prodaje u svojoj trgovini — doda de Polo. — Tim oružjem mogao bi se stvoriti

vraški širok pojas smrti u ovom kraju. Ali pogledaj! — gotovo poviče kockar. — Nije li ono Zachary?

Valso ga je također ugledao. Zachary je, zaključio je, tu pronašao utočište, a priča što ju je ispričao prihvaćena je, dakako, na najbolji način. Ubojstvo teklića, koje je on podmuklo potakao, postiglo je ubojit učinak.

Sada je Zachary bio drugi čovjek. Nije više bio u tamnom odijelu, već u levis-hlačama i košulji od jelenske kože. Preko nosa i obraza crvenom bojom povukao je ravne crte. Ispod očiju je imao žute mrlje.

Nije sudjelovao u plésu. Stajao je po strani sa skupinom Indijanaca. Valse je pretpostavljao da su to poglavice.

— Slijeva mu je Bijeli Medvjed — reče de Polo. — Poznajem ga. Možda bismo im se mogli približiti, kako bismo razumjeli što govore.

Sjašu i povedu konje. De Polo odjednom zastane i podigne ruku. Bijeli Medvjed, visok, dostojanstven Indijanac ozbiljna lica, u nečemu se po svemu sudeći nije mogao složiti sa Zacharyjem.

— O čemu je riječ? — šaptom upita Valse.

— Kazao je poglavici da se jučer namjeravao vjenčati sa Saralee. Želi je uzeti za ženu prije nego što krenu u ratni pohod. Prema tome, ona je ovdje. No poglavici se zbog nekih razloga ne sviđa njegova želja, a Zachary je uporan.

Valesa obuzme gnjev, premda je sam sebe uvjeravao da je Zacharyju u prvom redu na umu sigurnost Saralee.

— Poglavica popušta — izvijesti de Polo. — Kaže da će Saralee sama odlučiti. Dovedst će je ovamo.

— Što će se s njom dogoditi ako ne pristane? — zapita Valse.

De Polo slegne ramenima.

— To najviše ovisi o odluci Bijelog Medvjeda, a njegove odluke mogu biti različite: od one da djevojku podvrgne mučenju do one da bude žena jednog od njegovih miljenika. Možda to ovisi i o tome što ćemo mi postići.

IX

Zasad su mogli samo čekati. Nije to bio trenutak u kojem bi se mogli pojaviti pred Bijelim Medvjedom.

Odjednom su ugledali Saralee kako dolazi u pratnji dviju žena. Nosila je levis-hlače i bluzu. Bila je blijeda i zabrinuta, no visoko je podigla glavu. Po-

gled joj je bio čvrst. Po svemu sudeći nisu je zlostavljali. Vjerojatno zato što su je zarobili i izveli pred Bijelog Medvjeda prije nego što je donesena odluka o ratnom pohodu.

Čini se da Saralee nije znala za Zacharyjevu prisutnost. Kad ga je ugledala, razrogačila je oči i problijedila. Tek tada je shvatila što znače boje na njegovu licu: on je bio ravnopravan s poglavicama. Na tu spoznaju na licu joj se odrazi gađenje.

Zachary to opazi i problijedi od gnjeva, tako da su se ratne boje još više isticale.

— Saralee...

— Izdajico! — ogorčeno reče Saralee.

No Zachary se nije dao smesti.

— Prihvatili su me u pleme prije mnogo godina — objasni joj. — To je sreća za nas oboje. U posljednja dvadeset četiri sata ubijena su dva pripadnika plemena, koje se zbog toga odlučilo za rat. Zbog toga su i tebe zarobili. Ali mogu te spasiti. Dakako, ako postaneš moja žena.

Saralee se na njega i ne osvrne. Njezina hrabrost bila je podjednako velika kao i prezir prema Zacharyju.

— Jučer sam pobjegla da se ne bih morala udati za tebe. A sada, kad znam da si podli izdajnik, zar vjeruješ da bih ti mogla postati žena?

Zachary pocrveni.

— Saralee... ne mislim tako kako ti to shvaćaš. Zasad se moramo zadovoljiti samo indijanskom ceremonijom, a crkveno vjenčanje obaviti čemo poslije.

Bijeli Medvjed i drugi poglavice nestrpljivo su čekali. Nisu razumjeli engleski i nisu shvaćali čemu taj dugi razgovor.

— Imamo još mnogo posla — reče Bijeli Medvjed — a vremena je malo.

Zachary kimne, no Saralee odgovori:

— Radije bih umrla nego da se udam za tebe! Zbog toga za mene nema više nikakve sigurnosti.

Zachary se s mukom svlada-vao. Okrenuo se prema Bijelom Medvjedu i rekao:

— Zeli se udati za mene. No ti si kazao da sada za to nema vremena. — Zatim se okrenuo prema pratiljama Saralee i dodao: — Odgovorne ste mi za njezinu sigurnost. Pazite na nju kao na svoje oči.

Mahne im da je odvedu, a poglavice kimnu u znak pristanka. Saralee shvati da je Zachary opet namjerava prevesti žednu preko vode. Nije bila nimalo sklona da mu to dopusti. Prije nego što je Zachary mogao naslutiti njezinu namjeru, ona mu pride i žestoko ga pljusne. Zatim se okrene i potrči. Cilj joj je bio mrak iza šatora.

Zachary se ukoči. Gušio se od bijesa zbog poniženja pred poglavicama. Htio je potrčati za Saralee, ali u tom trenu izdvoji se jedan ratnik iz kruga oko vatre i potrči za njom. Uhvati je i dovuče natrag. Odupirala mu se pri svakom koraku, no Indijanac se samo smješкао.

Poglavicama se više nije toliko žurilo. Sa zanimanjem su očekivali što će učiniti Zachary.

— To si, dakle, htjela! — prasnje Zachary. — Pokušati sreću.

I to sama. Sada više neću glumiti. Ta, čemu si mi još potrebna? Ali kazat ću ti što te očekuje bez mene.

Opiše joj to tako jasnim riječima da se na licu Saralee odrazi strah. De Polo uzjaše.

— Stignemo li na konjima, Rick, naš dolazak će ih se jače dojmiti — reče. — Vrijeme je da poglavici kažemo o njegovu prijatelju Zacharyju onko što još ne zna.

* * *

Ujahati u logor usred ratnog plesa dvjesta Indijanaca, to se moglo činiti kao vrhunac ludosti. No jedino je ta drska smionost mogla osigurati uspjeh. Srčanost je ono što Indijance najviše zadivljuje. Indijanac smatra da preko usana hrabra čovjeka ne može prijeći nijedna laž. U njihovu moralnom shvaćanju junaštvo je podjednako čvrsto povezano s istinom kao i kukavištvo s laži.

No to je bila samo dobra polazna točka. Nisu mogli znati hoće li moći uvjeriti Bijelog Medvjeda u istinitost svojih riječi. A ne budu li to mogli, sigurno će umrijeti. Valse i de Polo nisu u to nimalo sumnjali.

— Izgledi su jedan prema sto, a to je dovoljno da pokušamo — reče kockar. — Uspijemo li, spasit ćemo mnoge živote. Dakle naprijed!

Pojašu korakom prema skupini poglavica, koji su promatrali Zacharyja i razgnjevljenu djevojku sve dok im povici suptlemenika nisu skrenuli pažnju u drugom smjeru. Bubnjanje utihne, ples prestane, a oko

smionih došljaka okupi se gusti polukrug ratnika.

Poput zaštitnog zida okruže ih pogledi, iznenađenje i zadivljeni njihovom srčanošću, upravo kako su i očekivali. No lako je bilo staviti glavu u lavlje ralice, ali to još nije značilo da će je lako i izvući.

Valse zapazi iskru radosti i divljenja u očima Saralee. Na trenutak za njega nije postojalo ništa drugo na svijetu osim nje. Osjeti da se tek sada zapravo vratio kući. Godine odvojenosti, sa svim bolima i nesporazumima, postale su beznačajne.

Na Zacharyjevu licu pokažu se istovremeno iznenađenje, čuđenje i strah.

Kiša je prestala sipiti i gotovo se potpuno razdanilo.

Zauzdavši konje, jahači podignu ruku u znak miroljubivog pozdrava.

Zene su htjele odvesti Saralee, no ona im se oduprla. Na posljetku pobijedi radoznalost žena, jer su i one htjele čuti o čemu će se povesti razgovor.

Zachary se brzo sabrao. Promatrao je došljake napola stisnutih vjeda trudeći se da prozre njihove namjere, kako bi im se suprotstavio. Nekoliko ratnika krene da utvrdi jesu li dvojica bijelaca stigla sama.

Još uzdignute ruke, de Polo pozdravi poglavice.

Bijeli Medvjed ne podigne ruku. Mirno je gledao u došljake, ali Valse zapazi neprijateljstvo u dubini njegovih očiju. U idućem trenu de Polo iznenadi starog poglavicu obrativši mu se na njegovu jeziku:

— Došli smo da bismo ti kazali istinu o pogibiji tvojih sino-

va, Bijeli Medvjede. I da bismo razotkrili čovjeka koji ima jezik zmije i koji je ubojica tvojih sinova. U srcu mu je samo zlo. Govorim o Zacharyju, čija koža nije ni bijela ni crvena, a u srcu nosi najdublju tamu.

— Laže! Došao je ovamo da bi izazvao još veću nevolju! A i ovaj drugi! — poviče Zachary.

— Bijeli Medvjede, tebi ćemo prepustiti da utvrdiš što je istina — nastavi de Polo. — Ti si onaj kojeg će najviše pogoditi ono što ćemo ti reći. Dokazat ćemo ti da je Zachary ubio tvoje sinove. Ako ti naši dokazi ne budu dovoljni, moći ćeš s nama učiniti što želiš... sami smo došli ovamo! Zar bismo došli kad ne bismo bili čiste savjesti?

To je bilo uvjerljivo. Valse nije dovoljno razumio jezik Indijanaca da bi posve mogao shvatiti o čemu je riječ, ne vidio je kako se de Polo dojmio poglavice. Zachary je to također zapazio.

— Već smo se odlučili za rat — Zachary žustro podsjeti Bijelog Medvjeda. — Zar ćemo sada slušati te huškaše i klevetnike? Ta, već je trebalo da krenemo!

Bijeli Medvjed odmjeri Zacharyja. Drugi poglavice vjerojatno su bili isti po rangu kao i Bijeli Medvjed. Ali on je bio najstariji, a i gostoprimac. Osim toga, bila je riječ o pogibiji njegovih sinova i to mu je dalo pravo na vodstvo, koje mu nitko nije osporavao. On odrješito odgovori Zacharyju:

— Njihova ponuda je poštena! Čut ćemo što će nam reći.

— To je varka! — ustrajao je Zachary. — Pokušavaju odvesti djevojku!

No to nije bilo uvjerljivo. Preko poglavičina lica preleti podrugljiv smiješak.

— Zar unatoč tome što si ti ovdje i čuvaš je? A da ne govorim o nama, ostalima!

Zachary pocrveni i ugrize se za usnu.

To je varka! — ponovi. — Dok nas zadržavaju tim pričama, drugi se zacijelo prikradaju da bi nas napali!

Oko poglavičnih usana opet se pojavi podrugljiv smiješak. Da bi se mogli upustiti u takav pothvat, bijelcima bi bilo potrebno mnogo više ljudi nego što ih imaju.

— Naši ratnici otišli su u izvidnicu — odvрати Bijeli Medvjed. — U slučaju napada ova bi dvojica prva poginula. Sada ćemo ih saslušati. Pođimo u moj šator!

Zacharyjeva napetost samo ga je učvrstila u namjeri da sasluša došljake.

De Polo sjaše a Valse se povede za njegovim primjerom. De Polo reče poglavici, pogledavši Zacharyja:

— Bilo bi dobro da ga čuva straža. Jučer smo mu sudili u gradu, a on je ustrijelio jednog čovjeka i pobjegao. Mogao bi to ponovo pokušati:

— Teško da će pobjeći odavde — odgovori poglavica.

Na te njegove riječi Zachary problijedi. Priđe mu nekoliko ratnika. Pazili su na njega podjednako budno kao i na dva došljaka.

Jedan za drugim uđu u veliki šator. Poglavice zauzmu mjesta u krugu. Još nisu namjeravali razoružati došljake, što je bio dobar znak.

— Dakle što ćete nam kazati?
— upita Bijeli Medvjed oštrije nego prije.

— Duga je to priča — reče de Polo. — Najprije vas moram izvijestiti o ovom čovjeku — pokaže prema Valseu — i o njegovoj vezi sa svim što se zbilo, kako biste sve mogli razumjeti.

— Oni samo žele dobiti na vremenu — prekine ga Zachary. — To je varka, kažem vam!

— Odlučio sam da ih saslušam! — ukori ga poglavica. — Nikakva varka neće im uspjeti. Nastavi! — reče de Polo.

De Polo ispriča kako je Sunčani ranč pripadao Valseu, kako ga je Zachary prigrabio i kako je Valseov povratak naveo Zacharya da Osamljenog Bizona nagovori na ubojstvo.

— Nije li ovaj čovjek — de Polo pokaže na Zacharya — došao k tebi i zamolio te da ubiješ sjedokosog čovjeka? Ti si se tome protivio, poglavico, ali tvoj sin Osamljeni Bizon preuzeo je taj zadatak jer je bio Zacharyjev pobratim.

— Tako je — potvrdi Bijeli Medvjed.

— Ali onaj sjedokosi što ga je ubio Osamljeni Bizon nije bio čovjek kojeg je morao ubiti, već njegov dobar prijatelj. Osamljeni Bizon je morao ubiti ovog sjedokosog čovjeka — de Polo pokaže na Valsea. — On je bio u blizini kad je Osamljeni Bizon pucao. Tvoj sin je zatim pobjegao, a ovaj sjedokosi je pucao u njega. Učinio bi to svaki čovjek kojemu su ustrijelili prijatelja.

— No Osamljeni Bizon je unatoč tome ustrijelio sjedokosog čovjeka — pobjedonosno podsjeti Zachary.

Poglavica se i ne osvrne na njega, već reče de Polo da nastavi.

Dok je de Polo pričao kako je prisluškivao razgovor između Zacharya i teklića, svi su ga sa zanimanjem slušali, jer su već čuli Zacharyjevu priču o dolasku teklića u grad, a neki su čak i vidjeli kako je teklič ubijen. Sada im je de Polo kazao da je Zachary preklinjao teklića da pleme Ute održi mir i da mu je dao darove. To se podudaralo sa Zacharyjevim prikazom i samo je povećalo vjerodostojnost de Polovih riječi, jer je dokazivalo da je on dosta prisluškivao taj razgovor.

— Eto, to sam čuo i vidio — reče de Polo. — Bio sam iznenađen što je Zachary pripremao smrt sjedokosom, to jest svom bratiću. Još me više iznenadilo kad sam shvatio da je Zachary pobratim i pripadnik vašeg plemena. Vidio sam kako je pokrivače namijenjene za dar uzeo iz trgovine čovjeka koji se tada u njoj nije nalazio. Mislio sam da će platiti tom čovjeku, smatrao sam to Zacharyjevim dobrim djelom učinjenim za mir. No čim je teklič odjahao, Zachary je potražio trgovca i kazao mu da je teklič ukrao pokrivače. Trgovac je na to odgovorio da će vratiti svoje pokrivače, a Zachary ga nije ni pokušao zadržati. U stvari, postigao je što je želio.

— To je laž... od početka do kraja! — poviče Zachary, a ratničke boje sada su mu se još više isticale na probljedjelom licu.

— To je istina! — de Polo nije popuštao. — Trgovac je bio pripit. Slijedio je teklića. Kad ga je

pozvao da stane, ovaj se nije zaustavio jer ga je Zachary tako uputio. Trgovac je bio uvjeren da je teklić kradljivac i da namjerava pobjeći s plijenom. Stoga je zapucao. Trgovčev postupak silno nas je razgnjevio. Ali bili smo još gnjevniji kad smo od trgovca saznali kako se to zbilo. Tada sam sve shvatio i ispričao bijelim poglavicama što sam saznao.

De Polo pogleda prisutne i pri tome se svakom poglavici čvrsto zagleda u oči.

— Sudili smo Zacharyju i utvrdili da je kriv — nastavi de Polo. Zvučalo je to kao da mu izgovara presudu. — No on je ubio jednoga od nas i ipak pobjegao. Pobjegao je k vama, da bi vas nahuškao na rat, u nadi da ćete nas sve uništiti. Sada su mu neprijatelji svi bijelci kojima je poznata njegova podlost!

Nastane šutnja. Na licu Bijelog Medvjeda nisu se mogli zapaziti ni gnjev ni bol, no baš taj njegov okamenjeni mir izjedao je živce Armina Zacharyja.

— Hoćeš li poslušati, poglavice, što ću ti ja kazati? — naposljetku prasne Zachary.

Poglavica ga odmjeri hladnim pogledom.

— Čuli smo već tvoju priču — podsjeti ga. — Kazao si da te tvoje pleme prezrelo zato što si htio osvetiti tekličevu smrt i što su svi znali da si pobratim Utea. Ali sada vidim da je sve onako kako je kazao prijatelj sjedokosog. Vidim da si lagao. Pošavši da bi porazgovarao s tobom, moj sin je već sumnjao da si lažac. Poslao si u smrt Osamljenog Bizona, koji ti je bio pobra-

tim. Zatim si izdao teklića i poslao ga u smrt, da bi raspalio naš gnjev protiv bijelaca. Time si htio zadovoljiti svoju gramzljivost i osvetiti se. A sve je to proizašlo otud što si htio ubiti sina sestre svoje majke, kako bi se dokopao njegove imovine.

Tim riječima Bijelog Medvjeda nitko nije imao što ni dodati ni oduzeti. Poglavice stanu kimati glavom u znak odobravanja. Bijeli Medvjed se okrene de Polu i Valseu.

— Spriječili ste zabludu koja bi urodila teškim posljedicama — reče im. — Sve ste nam objasnili. Naša su srca bila spremna za rat. Ipak rata neće biti. Kad se zlo iskorijeni, bolje ćemo se razumjeti sa svojim bijelim susjedima.

Bijeli Medvjed ustane, a ostali se povedu za njegovim primjerom. Dva snažna ratnika stanu uz Zacharyja. Njihova mrka lica najavljivala su sudbinu koja ga očekuje. Obuzimao ga je strah i zbog toga se u njegovu glasu pojavio vrištav prizvuk:

— Zar njihova riječ za tebe, Bijeli Medvjede, vrijedi više od moje? Sjeti se... Osamljeni Bizon mi je bio pobratim.

— Nisam to zaboravio ni na tren — odgovori Bijeli Medvjed, a na licu mu se odrazi gnjev.

Zachary izgubi i posljednji trunak ponosa.

— Rick! — zavapi prema čovjeku kojemu je učinio toliko zla. — Ta, nećeš me valjda prepustiti njima na milost i nemilost! Bijelac sam, a i bratić sam ti!

Time je u Valseu pobudio više prezira nego samilosti. Ipak je bilo isuviše grozno ono što će mu učiniti izdani Indijanci.

Zachary se obratio Valseu na engleskom jeziku. Valse zapazi poglavičin upitni pogled i iskoristi zgodu.

— Jučer smo mu sudili — reče poglavici — zbog zločina što ih je počinio vama i meni. Stoga te molimo da nam ga predaš. Obećavamo ti da će umrijeti zbog svojih zlodjela.

De Polo to prevede. Bijeli Medvjed nije dugo razmišljao. Zatresao je glavom.

— Nikako — odgovorio je. — Priznanjem da vam je nanio mnogo zla i da imate pravo da mu sudite. No i mi imamo to pravo. Zbog njega sam izgubio dva sina. A vi ste ga već imali u šakama, no pobjegao vam je. Nama neće umaći!

* * *

Bila je to čvrsta, konačna odluka Bijelog Medvjeda. Poglavica pride izlazu šatora i pogleda napolje. Tmasti oblaci spustili su se tako nisko nad zemlju da su većim dijelom sakrili okolne brežuljke. Od velikih vatri u logoru preostao je još samo žar.

Žene su stale paliti male vatre za kuhanje. Poslije neprekidne grmljavine bubnjeva i ratnih poklika plesača tišina je djelovala umirujuće.

Samo što su svi napustili šator, počne kiša i ugasi sve vatre i žar. Pljuštala je žestoko.

Za Zacharyja je to bila zgoda da posljednji put pokuša spasiti život.

Ona dva ratnika, njegova čuvara, oduzela su mu kolt i ostavila ga u šatoru. Naoko se uvukao u sebe, no u stvari je glumio. Odjednom se pokrenuo

onom istom eksplozivnom brzinom koja mu je prethodnog dana donijela slobodu.

Snažnim udarcem zabije jednom od iznenađenih stražara šaku pod donju vilicu. Indijanac se onesvijesti i padne na tlo. Zachary mu otme ratnu sjekiru i podigne je na udarac. Između njega i slobode sada se nalazio samo poglavica. Svi koji su mu još prije nekoliko trenutaka bili na putu sada su se sklonili u šatore.

S ratničkim poklonikom Zachary skoči na poglavicu...

Istodobno blijedi plamičak iz grla cijevi sukne kroz kišu i odjekne pucanj. Zachary se stropošta na tlo. Ratna sjekira padne pod noge Bijelog Medvjeda.

Iznenaden blizinom smrti što ga je mimoišla za vlas, poglavica se okrene prema Valseu. U njegovoj ruci ugleda oružje iz kojeg se pušilo. Valse gurne kolt u korice.

Bijeli Medvjed mu pruži ruku i Valse prihvati ruku poglavice Utea.

Svojim brzim hicem spriječio je kobni događaj s nesagledivim posljedicama. Sasvim je sigurno da bi se u slučaju ubojstva poglavice gnjev Indijanaca usmjerio na sve bijelce. De Polo i Valse bi najvjerojatnije prvi zaglavili. A kad bi krv potekla, daljnje krvoproliće se ne bi moglo spriječiti. Nije li Zachary naumio upravo to? Nije li naumio, ne posreći li mu se pokušaj bijega, da povuče za sobom u propast de Pola, Valsea i sve druge? Bilo bi to u skladu s načinom razmišljanja toga izdajnika i ubojice.

Bijeli Medvjed uputi Ricku Valseu nekoliko riječi.

— Izražava ti svoju zahvalnost — prevede na engleski de Polo. — Poziva nas u svoj šator na doručak, prije nego što krenemo. Uostalom — doda de Polo — dosad sam smatrao da sam brz na revolveru, ali tek sam sada vidio što je brzina. Znaš, Rick, za njega je ovakav svršetak prava milost. Mislim da je upravo to i želio.

Valse kimne. Sada se osjećao malo lagodnije. Možda je to točno, ali nikada neće saznati što je u stvari bila Zacharyjeva namjera.

Pođu u šator za Bijelim Medvjedom. Dok je de Polo razgovarao s poglavicom na jeziku Indijanaca, u šator uđe Saralee.

Pratilja nije bilo. Valse pretpostavi da je sada slobodna. Poglavica i de Polo neupadljivo napuste šator. Ricku je to potvrdilo da je njegova pretpostavka točna. On i Saralee ostanu sami u šatoru.

Naposljetku je imao što je želio.

* * *

De Polo reče Valseu:

— Znaš li da je Wanda bacila oko na Zacharyja, ali on se nikada na nju nije osvrtao?

Valse pogleda Saralee i ona kimne u znak potvrde.

Sada je Valse bolje razumio Wandinu molbu da ne bude preoštar prema Zacharyju kad mu se za to pruži prilika.

— Wanda će ti biti zahvalna — nastavi kockar. — Ona još nešto osjeća za njega...a meni to ipak daje nadu da će štogod pronaći i u jednom drugom bezvrijednom čovjeku, naime u meni.

— Želim ti svaku sreću, prijatelju! — srdačno će Valse. — Ona doista neće pronaći boljeg čovjeka.

De Polo zatrese glavom.

— Kockar nije bogzna što. No danas sam posljednji put kockao i čak se ponosim svojom igrom. Možda ću nešto postići kao stočar. U svakom slučaju sviđa mi se pomisao na čovjeka koji jaše vlastitim pašnjakom.

KRAJ

REDAKCIJA
ROMANA I STRIPOVA
VJESNIKA

LASO

EVA

SUPERSTRIP

Tom i Jerry

M

STRIP

MAGAZIN

erotika

Svaki
tjedan

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svakog
13. u mjesecu

Svakog
5. u mjesecu

Izlazi
povremeno

Svaki mjesec

Al Mills:

LAŽNA UZBUNA U ABILENEU

U srpnju 1886. godine, kad je Abilene izdisao od vrućine, izabraše me za saveznog šerifa. Bilo je to protiv moje volje, ali postavljanje je došlo od guvernera Staca, nekako u vrijeme kad su sve oči bile uperene u nasljednike Ala Ginnaya i kad se Abileneom kao munja proširila vijest da je slavni Zapadnjak ubijen iz zasjede.

Bio je to moj prethodnik. Čovjek snažne volje, odlučan, upravo onakav kakav je bio potreban ovoj zemlji. Na žalost, nije uspio za života razjurići sve bandite iz kraja koji je kontrolirao. Metak iz potaje skratio je život hrabroga i osebujnoga čovjeka.

Na žalost, takva je najčešće bila sudbina predstavnika vlasti.

Doduše, bilo je šerifa koji su doživjeli mirnu i bezbrižnu starost. No to su bili beskičmenjaci, ljudi slabe volje, koji su se priklanjali jačima da bi pribavili korist i dug život. Ukratko: korumpirani, bezobzirni ološ, što je puhao u isti rog s prekršite-

ljima zakona ili, što bi ljudi rekli, kao kokošji rep što se priklanja vjetru.

Bio sam iznenađen imenovanjem. Pošteno ću priznati: nisam to očekivao. Istina, u Abileneu sam mnogo toga sredio. Učinio sam od njega miran grad.

Nekoliko sam puta na svoju ruku prešao i granicu Kansasa da bih smrsio konce nekoj bandi kradljivaca stoke i napadača poštanskih kočija. Sve to ipak nije bilo toliko važno da bih na prsa pričvrstio značku saveznog šerifa. Bila je to velika čast za čovjeka poput mene, jadnika koji je dvaput prevrtao dolar prije nego što će ga potrošiti. Nije tome, dakle, kumovala protekcija, odnosno podmićivanje, da bih stekao taj položaj. No kad sam već dobio tu čast, smatrao sam da je to znak priznanja i uložio sam sve snage da opravdam povjerenje.

Sjećam se kao da je bilo danas kad mi je sudac Wright, priredivši od tog cijeli cirkus, svečano stavio značku na prsa,

potapšao me dobroćudno po leđima i rekao okupljenim »gradskim ocima«:

— Gospodo, dobili smo novoga saveznog šerifa! To je čast za naš grad. Dust Baker, zakunite se da ćete časno obavljati povjerenu vam dužnost!

Zakleo sam se i usput pomislio kako su se riješili jedne brige. Nakon toga će otići u salun »Slatki Slay« na piće, poker ili će se nekoj animir-dami uvaliti u krevet.

Dakle, ja, Dust Baker, star 33 godine, postadoh tako ličnost broj jedan u Abileneu.

Na žalost, morao sam se preseliti u Texeramu. Ondje se oduvijek nalazilo sjedište saveznog šerifa. Odlazak u nov kraj, u grad koji nisam poznavao, bio je mučan, ali se moralo, pa nisam mogao birati.

Ondje je, za razliku od Abilenea, kancelarija bila pravi apartman, ćelije prostrane i čiste, pod olašten, sve novo, na prozoru su čak bile zavjese.

Imao sam posebnu sobu s krevetom, čistim i bijelim kao snijeg.

O svemu tome se brinuo Owen Tracy, šepavi pomoćnik, kojem su Indijanci prostrijelili koljeno pa se umirovio u Texerami i molio se da prgavog Ala Ginnaya naslijedi neki pristojniji i dobroćudniji momak.

Bio je to jednostavan, dobrodušan čovjek. Miran, ali i zao kad bi ga netko povrijedio ili izazvao. O njemu sam stekao dobar dojam i shvatio da ću u njemu imati desnu ruku.

Texerama je bila grad što se razvijao. Ne tako miran kao Abilene, pa je valjalo štošta poduzeti da bi takav postao. Kako

da se prema tome postavim, savjetovao mi je Tracy.

— Šerife — rekao je on — vidim da ste mlad ali odlučan čovjek. To što nosite značku saveznog šerifa znači da ste je zaslužili. Prema tome, ako mi dopustite, opisao bih vam stanje u gradu...

Počeo je od toga kako je Al Ginnay imao muke da Texeramu dovede u red. Pri tome se, što je sasvim logično, zamjerio nekim ljudima koji su smatrali da su zakon i da mogu, ako žele, krojiti pravdu po svojoj mjeri.

— Vidite — nastavio je — toga je stajalo života. Skrenuo bih vam pažnju na Sama Grotea, ovdašnjeg biznismena, kojeg ćete upoznati ako ni po čemu drugom a ono po pokušaju da vas korumpira. Zatim, tu je bankar Water...

Nabrojio je mnoga imena o kojima ću morati voditi računa. I vodio sam. Najprije sam pritegao Grotea i zatražio da od prihoda iz kockarnice plaća porez. Najurio sam nekoliko njegovih tjelohranitelja, a bankara Watera tužio sam sucu zbog pokušaja podmićivanja. Budući da je sudac Howarth bio u njihovu kolu, primio je tužbu do znanja ali ništa nije poduzeo da je provede i u djelo.

Namjeravao sam ih upozoriti neka paze što rade i da ja nisam mačji kašalj. Zbog toga sam ubrzo postao trn u oku svih onih koji se nisu mogli pomiriti s činjenicom da je došao Ginnayev nasljednik, koji neće štedjeti kriminalce.

Nisam bio od onih ljudi što potežu revolver za svaku sitnicu. Više sam volio neke stvari

srediti riječima ili šakama. Tek bih nakon toga, ako je trebalo, potezao kolt. Mislili su da je to moja velika mana, ali su se lju-to prevarili.

Čovjeka kojeg su angažirali da me ukloni teško sam ranio.

Dogodilo se to pred vratima saluna »Skull«. Taj čovjek, što su ga angažirali, stalno se motao blizu mene. Pravio sam se da ga ne zapažam. Onda mi je jednog dana, kad sam ulazio u salun, podmetnuo nogu. Umalo da ne padnem. To je kod njega izazvalo grohotan smijeh. Oštro sam ga pogledao i promrsio:

— Da li ti to mene namjerno ili slučajno? — upitao sam ga prigušenim ali prijetećim glasom.

— Namjerno, šerife, namjerno! — i smijuljio mi se u lice. Odmah je raskoračio noge i spustio ruke prema koricama za koltove.

Bio je to mali, sitni štakor. Imao je zle oči i odbojnu njušku. Nije mi bilo teško da ga zviznem po zubima.

— To ti je predujam za podmetnutu nogu — uzvratio sam mu i polako se okrenuo da uđem u salun.

Pomislio je da ne vidim što radi. Zagrmio je od bijesa, što nije bilo u skladu s izgledom:

— Za ovo ćeš platiti!

Potegao je, ali sam bio brži.

Što se plaćanja tiče, platio je umjesto mene, jer pošto sam se naglo bacio u stranu, našao se na nišanu mojega kolta. Njegov je metak odletio u strop, a moj ga pogodio u rame.

Jauknuo je od bola, zaglavio i zaprepašteno me pogle-

dao kao da ne vjeruje da imam oči na leđima.

Još istoga je dana odjahao iz Texerame.

Dvoboju koji sam dobio pred vratima »Skulla« pokazao je onima kojima smetam da se sa mnom ne mogu šaliti. I nisu se šalili.

II

Iako sam živio u Texerami, volio sam slušati što se događa u Abileneu. Naslijedio me mlad ali sposoban šerif. Zvao se Dan Colegrey. Barem sam ja mislio da je sposoban, ali sam dobio anonimno pismo u kojem je, između ostalog, stajalo... »pa vam dajem do znanja da se u kockarnici Burta Turnera događaju čudne stvari. Već nekoliko puta kad bi u igračnici bio neki stranac i kad bi igra na ruletu bila u najvećem zamahu, šerif bi došao na vrata i tjerao posjetioce napolje uzvikom: »Napolje! Napolje što prije, jer je ispod ruleta postavljen dinamit!« Naravno, posjetioci i kartaši bježali bi glavom bez obzira, ostavljali dobitak, a kad bi od Turnera poslije tražili da im ga vrati, on se samo kesio i govorio da je u ovoj gužvi sav novac ukraden... Mislim da tu, šerife, nisu čista posla — javljao je dostavljač — posebno zbog toga što taj dinamit nijednom nije eksplodirao!«

Da, bilo je nečega čudnog u tome. Tako mi se pružila prilika da posjetim grad u kojem sam proveo mnogih lijepih, a i teških trenutaka. Burt Turner sam poznavao kao pohlepnoga, lukavog čovjeka, čija bi se trbušina tresla od zadovoljstva a oči

plamtjele čudnom vatrom kad bi ugledao novac.

Ne bih se iznenadio da on vodi neku igru s ruletom. Ako bi već netko i postavio dinamit, postavio bi samo jedanput i tako mu se osvetio. Nije mu išlo u račun da na taj način rastjeruje goste. Kakva je u tome uloga Dana Colegreyja, to je valjalo ispitati...

Dakle, stigao sam u grad predvečer, kad su ulice bile pune prolaznika. U »Flyingu« je bilo bučno, kao u svakom salunu kas se spusti mrak i počinje noćni život. Čuo se vrisak kaubojja, hihot animir-dama, zvuk klavira i promukli glas pjevačice.

Atmosfera kakvu sam poznavao, kad se troši teško zarađeni novac za malo provoda i zabiranja.

Pošao sam k Williamu Barkneru, vlasniku staja za iznajmljivanje konja, koji je bio najobavješteniji čovjek u Abileneu. K njemu su dolazili putnici – namjernici, ostavljali konje da ih timari, donosili vijesti s puta, ali njegova je znatiželja bila znatno veća. Volio je gurati svuda svoj poveći nos, pa bi ubrzo nanjušio gdje zaudara. Dolazio bi k meni i, ruku na srce, najčešće je imao pravo.

Kad me ugledao, na njegovu izboranom licu ukazao se umoran osmijeh.

– Zdravo, Dust! Koje te dobro nosi?

Najprije sam mu predao konja da ga istimari i poslužio se viskijem koji je držao u sijenu. Uvijek se nalazio na istom mjestu. Zatim sam pljunuo da isperem prašinu.

Bila je subota, kraj tjedna i on

je imao pune ruke posla. Navalili su sa svih strana kauboji, rančeri, farmeri, pogotovo zato što se sutradan održavao rodeo.

Brisao je ruke o pregaču, posegnuo za bocom, iskašljao se i upitao:

– Što te dovelo u Abilene?

Sjedili smo na klupi i neko vrijeme šutke pušili. Pomalo smo i pili, a onda sam mu rekao što me dovelo. Nije odmah odgovorio. Zamišljeno je zavrteo glavom, a zatim promrmljao:

– Tko god je pisao to pismo, ima pravo. Nešto se čudno događa u Turnerovoj kockarnici. Čuo sam o tome, pa sve mislim da tu nisu čista posla. No ipak... ako već netko postavlja taj dinamit, zašto on nikada ne eksplodira?

Barkner je, vidio sam, logično razmišljao. Što se tiče toga, bili smo istog mišljenja. Zaboravio je spomenuti Colegreyja.

– što misliš, ima li šerif prste u tome? – upitao sam promuklo.

Odmahnuo je glavom.

– Čuj, čini se da je pošten čovjek. Možda izgled vara. I sam znaš da bi Turner potkupio i samoga vruga kad bi mogao. Momak je još mlad i...

Znao sam što misli. Zato sam i bio ovdje da to ustanovim. Ustao sam i nasmiješio se.*

– Pa, kako si inače? Ima li posla? Kako žena i djeca?

– Dobro je Dust! Ne mogu se potužiti. Djeca rastu, samo je Mary nešto bolesna.

Kimnuo sam. Odlučio sam najprije unajmiti sobu, a zatim svratiti u »Flying« da vidim što se tamo događa.

*

Premda je u Turnerovoj koc-

karnici igračima ponekad prijetila opsnost od podmetnutog dinamita, ondje je bilo kao u košnici. Oni koji su došli onamo da izgube novac ili ih je dovukla pohlepa, grozničavo su pratili kuglicu na ruletu. Krupje, neki dugonja koji je došao dok sam ja bio odsutan, stalno je izvikivao brojeve. Dijelio je dobitke, ali najčešće je njegova ruka lavovski dio plijena stavljala na gomilu koja pripada vlasniku.

Dok sam stajao i pritajen promatrao što se događa, dok me je dim cigareta štipao za oči, jedan je igrač imao posebnu sreću. Bio je nepoznat, ali možda profesionalni kockar. Mirno je stavljao novac na isti broj, na dvadeseticu i stalno dobivao. Čuli su se iznenađeni uzvici i sva se pažnja usmjerila na njegov stol.

Za ostalim stolovima također je tekla igra, ali za manje uloge.

Imao sam dobar pogled na stol za kojim je stranac stalno dobivao. U jednom je trenutku doveo krupjea do toga da je izviknuo, pokrivši rulet zelenim platnom:

— Gospodo, igra se privremeno prekida dok se ne dogovorim s gazdom!

Brzo je izišao. U dvorani se začuo žagor nezadovoljstva. Stranac je mirno čekao. Onda se umjesto gazde iznenada na ulazu pojavio šerif Dan Colegrey blijeda lica. Izvukao je kolt i opalio u zrak, pa zatim povikao:

— Ljudi! Igra je završena! Upravo mi je javljeno da je netko u prostori podmetnuo dinamit. Eksplodirat će za pet minuta! Brzo izlazite!

Ponovilo se isto što i dosad.

Ljudi pojuriše prema izlazu glavom bez obzira, spotičući se jedan o drugoga.

Panika je zavládala u prostori. Stranac, što je te večeri bio tako sretne ruke, nije znao što se događa. A kad se prostorija ispraznila, začulo se zloslutno siktanje fitilja i miris baruta osjetio se u zraku...

Pošto je šerif ponovio upozorenje, čovjek prestrašeno zakoluta očima, problijedi i pojuri prema izlazu.

Ostavio je na stolu sav dobitak.

Stajao sam kao oduzet. Pitao sam se, nije li doista postavljen dinamit? Poznavao sam to siktanje i taj miris. Onda sam ubrzo ispod ruleta spazio plamičak što je gorio poput krijesnice. Zacijelo ga je vidio i kockar, pa je zato pobjegao, a ja sam kao glupan stajao i čekao da me raznese eksplozija...

Siktanje se čulo sve jače... Nisam više znao što da radim. Kad sam već tako glupo upao u tu kašu, pa kad sam ocijenio da će svakog trenutka otkucati one minute do eksplozije, htio sam pojuriti da to spriječim, ali sam zastao na pola puta. Zlokobno siktanje iznenada je prestalo. Sklopio sam oči. Kad sam ih opet otvorio, ugledao sam Burta Turnera kako se smijulji i mirno svojim debelim prstima skuplja novac sa stola.

Uskoro se iza njega pojavio i šerif.

— Dane, opet je upalilo! Taj stranac je zbilja imao sreću! Nisam smio dopustiti da dobije. Evo, drži! To je tvoje!

Pružio mu je svežanj banknota, koje Colegrey mirno stavi u džep.

U tom trenutku, ljutit i bijesan zbog onoga što sam vidio, izišao sam iz zaklona i bijesno povikao:

— Gadovi! Propalice! Tako varate naivne ljude?! A ti kao šerif šuruješ s ovim podlacom!

Prišao sam mu i strgnuo s haljetka njegovu šerifsku značku. On je bio blijed kao krpa, a Turner je razjapio usta od iznenađenja. Nije imalo što da se kaže. Ostali su bez riječi stajali pogнутe glave. Uhvatio sam ih na djelu i za to će odgovarati.

Kad sam ih zatvorio u ćeliju i obavijestio suca o događaju, zajedno smo krenuli u kockar-

nicu radi izviđaja. Stranac, što je malo prije bio opljačkan, prešretne me i reče:

— Hvala, šerife! Malo je trebalo pa da izgubim cijelo imanje.

— Zato ne igray, budalo! Kockanje nije nikoga usrećilo — promrmlijao sam ljutito.

U kockarnici nas je čekalo iznenađenje. Ispod stola, gdje se morao nalaziti dinamit i otkud se čulo ono zlokobno siktanje, nije bilo dinamita već samo izgorjeli štapin.

Podvala, lažna uzbuna, na koju su mnogi nasjeli. Morao sam to prekinuti.

U PRIPREMI:

AARON BLADE

CLINTOVA POTJERA

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 7020 d, a za šest mjeseci 3510 d. U cijenu je uračunat i pretplatnički popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa: SOUR »Vjesnik«, Interna banka, Zagreb, broj 30101-833-1216, za »Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00.

Uplata na devizni račun 30301 – 620 – 16 – 25731 – 3252051 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačke banke, Zagreb (za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI) -

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 55.000 d, c/b stranica 40.000 d. Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 1973. od 26. XI 1973. Rukopisi se ne vraćaju.

erotika

HUMOR

cijena 250 d

kolovoz 1986.

broj
9

Novo na kioscima!

erotske humoreske

● šale

● majstori erotske
karikature

● kamera se šali

● enigmatika